

FILOSOFICKÉ LISTY

Ladislav Klíma

Vydalo nakladatelství *Herrmann a synové* v Praze roku 1993

Drahý bratře!

Ještě jednou: upřímnou radost způsobila mně upřímnost zájmu Vašeho o moje psychika. Upřímné jsou Vaše názory na mne a opravdivé; hluboké a mužné; že by spočívaly na znalosti mé osoby, nemohu jim přiznat. Vždy tvoří člověk člověka k obrazu svému . . . Chci podat zde svůj vlastní – malý a nedostatečný – pohled na sebe. Žádáte, bych podal zprávu o sobě: nejlepší zprávou takovou je autoportrait: činy člověka, stav jeho – vše vyčte z něho dobré oko; podávat každé jiné zprávy o sobě a autoportrait jim nepředeslat je totéž jako učít žáka syntaxi dříve, než grammatice. – Obtížno podávat autoportrait, – intelektu i affektům. Sebe sama vidět je poloviční zázrak, jako sebe sama vyzdvihnout. A nepříjemno chválit sebe a hanět sebe i být k sobě spravedlivým: činit se směšným, stavit vředy své na odív, vůbec se obnažovat. Přes to vůči Vám činím tak rád.

Na otázku „co jsem?“ nevím lepší odpovědi než ono: „Já jsem ten, který jsem.“ Můj základní instinkt, má bytost spočívá ve *vědomí mé absolutnosti*, – aseity, souverainní Síly stálého vítězství *jen kvůli vítězství*, „Victoria Aeterna“ zovu tento faenomen. Ve vědomí tomto však jediné spočívat může podstata Absoluta, Boha; Absolutum spočívá zcela ve vědomí své absolutnosti, (jsou jen mínění o věcích, ne věci samy, – neboli věci spočívají jen v míněních o věcích); Sebeobjetím nazývám vědomí to, tímto termínem specifisuju pojem Bůh. – Každý okamžik cítit se Jsoucím, něčím věčně stálým a nehnutým; nepodmíněným, nade vším stojícím, ničím nedotýkaným; spokojeným, slunečně klidným; nic nechtějícím, po ničem se nesnažícím neboli nepachtícím; se vším jen souverainně násilnický si pohrávám. . . . „Nesnažíte se po konání plodu, nezaujati nekonáním – –, (Bhagavad Gita). Takováto ne již lidská, ne již fysická –: transcendentální existence byla ideálem všeho nejvyššího filosofování v lidstvu, byla – v hrubých základních rysech – duší vši božské filosofie; nejlépe vykrystallisovaná u Indů a Číňanů; „království boží na zemi“ jest jen terminem pro ni. Potud nejsem originellní; originellní jest jiné pojetí jednotlivých bodů, moje dále jdoucí konsequentnost a různé consequence, plynoucí z mých filosofických, hlavně egosolistních předpokladů. O tom zde se šířit nemožno; podotýkám jen, že můj světový názor a můj právě trochu popsany základní instinkt jsou jedno a totéž, že to, čemu snad později budu učít, budu jen já a zcela jen já, – jak jinak ani býti nemá.

Netvrdím, že stavu toho dosáhl jsem cele; jen velmi nedokonale a kalně; a přece v podstatě. V jádru a temně byl jsem stavem tím vždy; nepřetržitou praxí posledních 10 let vstípil jsem si jej vědomě tak, že nyní ani na okamžik neopouští mne pocit mé absolutnosti; moje já není už já ostatních lidí . . . Podotýkám mimochodem, že za nejlepší cestu k tomu, u dnešního člověka – potřebujícího vždy v mlhách svého myšlení smyslové opory – jest jediné slovo: *Síla!* (scil. skutečná, vše přemáhající, souverainní síla) – je třeba si jen stále a stále opakovat, – vše ostatní následuje. – Vše: v průvodu největšího světla nejhlubší, nejčernější stíny, vedle excelsních hor nejhlubší, nejčernější propasti . . . Za vystoupení nad lidskou přirozenost mstí se, zcela samozřejmě, všechny lidské instinkty strašným svým rozvratem; milionyletá, sankcionovaná havěť nechce sloužit mladinké nezkušené vůdkyni: absolutně kommandující Vůli; ohromná desorganizace nastane v jejím vojsku: ecce – můj nynější stav . . . Vítězství své zaplatil jsem dočasným ohromným chaosem, zkalněním, infernalním zpotvořením i oslabením celého *instinktivního inellektuálního života*, – v němž dosud lidský duch výhradně spočíval; nikdo nevystoupil dosud nad něj, všechnen dosavadní „rozum“, „vůle“ jsou jen modí jeho, nikdy radikálně se neodloučila absolutně kommandující Vůle od kommandovaného, ona, stejně jako její psychologické předpoklady, stejně jako mé „nemoci“ jsou něčím, s čím jsem se dosud setkal jen u sebe.

Bližší podrobnosti vysvětlily by Vám snad všelicos nejasného, přesvědčily o leččems, co v pochybnost berete, – ač by to namnoze nedůvěru Vaši ještě zvýšilo: tak je to paradoxní. Však příliš dlouhého pojednání by vyžadovaly a značného sebezapření a i namnoze veliké námahy: mnohé z mých stavů jsou, musí být *essentiellně* nejasny. Krátce: Hlavní mou činností po léta je: na jedné straně ustavičné – pardonnez au mot – vyvalování se

v pocitu mé absolutnosti, se všim jen si pohrávajícím za účelem svého živení, rozdmýchování, affirmování, – a v stálém upevňování, zdokonalování tohoto stavu; na straně druhé v ustavičném křečovitém zápasu s křečovitým chaosem, jímž nyní jsem, – jenž zasáhl ovšem i to, co proti němu zápolí: absolutně kom. Vůli, sebevědomí Absolutnosti . . . I to říti se každým okamžikem, stále při tom nehybně stojíc, a věčně bude nehnutě stát věčně se při tom říti, – k podstatě světa náleží tato kontradikce . . . Jsem křeč světla; svět je křeč světla . . . A jsem v tom spokojen a šťasten a naprosto nic jiného si nepřeju a také věčně již ničeho jiného nedocílím; – „nenařikal jsem nikdy nad svým hrozným duševním stavem“, – nejsem baba a básník: byl jsem jen občas nucen zmínit se o něm k vůli vysvětlení mého zevního vedení života, hl. mé „praktické nečinnosti“ –. A jsem v tom ke všemu lhostejný; vše, co lidem vážno, mně hříčkou a směšností, neboť vidím vše *pod* sebou; ponechávám si proto volnost každé akce, – prosím na př., aby, zdá-li se mně ulehnout k spaní již po poledni a nevyčkávat k tomu orthodoxních hodin večerních, – aby nebylo to hned tak označováno jako zbabělost. Na transcendentální svět, kde chtění, kde čas a věčnost mají již jen stínovou existenci, nesmí být příkládána měřítko, platná pro obvyklý život animální; jiné přírodní zákony tam vládnu. Kdo s jeho výše shlíží, touží po působení mezi lidmi stejně, jako po působení mezi mravenci člověk, jenž sotva rozeznává pod nohama černé jejich tečky . . . Kdo považuje to za přehnané, ani vzdáleným pohledem transcendentální svět ještě nenavštívil. – A jako je mně lhostejno vše vnější, *tak i poznání*; teprve lhostejnost ke *všemu* činí božským. Tával jste se mne v jarním dopise, jakými problémy se právě zabýváte. V tom smyslu, jak tomu Vy asi rozumíte –: *žádnými!* Od let žádný nemohl mne už okkupovat, žádný nemohl jsem už brát vážně, t. j. *žádný nezřel jsem nad sebou*. Jsou mému stupni nazírání na Vše něčím futilnějším, než fantom faty morgany, má filosofie nezná vůbec problémů: vše je hotové a nehnuté a pravdivé a jsoucí a světlé. Nejsem člověkem poznávajícím; Bůh nepoznává, ví; kdo ví, že vše, že absolutně všechny kontradikce jsou pravdou, ten ví vše a jest aspoň embryo Boha. Poznávání je jen snažení: snažilství, Streberei, suptění; třeba být, tkvít věčně v cíli. – Tím všim není řečeno, že nechci v budoucnosti v lidstvu působit. Na opak – mé spodní instinkty to chtějí a jim třeba vždy ponechat pole k rejdní. Ale budu si ovšem působením svým jen hrát. Napsal-li jsem „*touží stejně* – – jako působit mezi mravenci“, nemínil jsem tím „vůbec netouží“; nejednou zachtělo se mně, aspoň jeden den nosit v kusadlech krovky brouků do mraveniště a kukly z mraveniště. V lidském smyslu nechci již; ale pod Vůli, v Nechtění spočívající, hemží se ovšem stále legiony vůlí, vůliček; ať si hrají, ať *já* hraju . . . Má Vůle hraje si jejich hrou. –

Ted' několik poznámek k vašim soudům o mém stavu. „Vnější okolnostem nesmí lepší člověk podlehnout, byla by to hanba. Triumf hmoty nad duchem.“ – Ničeho nejsem více dalek, než „usmát se“ nad hluboce procítěným, mužným, mně dobře známým pocitem, který leží za podklad těmto větám. Tak mluví nejušlechtilejší pýcha animala. Ale *jen* pýcha a pýcha *jen* animala. 1. Pýcha vidí vždy falešně. Učinit si cílem nepodlehnutí vnějšku, když steré zkušenosti každé minuty ukazují, že podléháme mu *nutně* stále a stále! skoro totéž, jako nechcít podléhat zemské přitažlivosti. Brok, bacill, bodnutí mušky, opustivší právě zdechlinu, chuchvaleček, zacpavší arterii . . . – a podlehl jste vnějšku co nejdůkladněji. Mastná skvrna na světlém šatě, šlápnutí do fekalie, neopětování pozdravu, opětovné přimhouření očí a škubnutí sebou, mávne-li někdo pěstí proti naší tváři i když dobře víme, že to fingované, všechny reflexní nervové pohyby atd., – nebylo filosofa, jehož duch by byl těmto lapallíím stále, třeba jen na chvilku nepodléhal. – Řeknete snad, že sofisticky rozšiřuju Vaši myšlenku, že jedná se zde jen o definitivní podlehnoutí rebus adversis, o kapitulaci před životem. Já však tvrdím, že chceme-li vidět do hloubky každé jednotlivé myšlenky, musíme rozšířit, zevšeobecnit ji co nejvíce. V našem případě dojdeme pak k výsledku, že podlehnoutí trvalé je v podstatě stejné jako podlehnoutí momentální a jen illusivně čímsi jiným, že onen úctyhodný pocit je veskrze výplodem srdce, naprosto ne rozumu. 2. Animalita je vždy nefilosofická. Vysoká filosofie nezná distinkci vnějšek, vnitřek. Mně „je vnější svět“, všichni ti lidé a peníze a hadry naprosto jen světem vnitřním, mými myšlenkami, které traituju ve značné míře methodami psychologickými . . . Ale naopak jsou mně všechny mé myšlenky, ergo i „vnější svět“, *vnějškem*, t. j. něčím, co má Vůle vidí mimo sebe jako svou hříčku. – Na podlehnoutí na př. finančním okolnostem hledím stejně, jako na podlehnoutí progressivní paralýze. Nemohu proto podepsati slova „triumf hmoty nad duchem“: není hmoty. Řekněme tedy místo toho „podlehnutí vyšších stavů duševních nižším“ – namítnete snad. Ale proč vždy „nižším“? často třeba jen příliš heterogenním, nepřiměřeným, ale mocným . . . A proč – „podlehnutí“? Nepodlehli, kdo bojovat vůbec nezamýšlel. Nutno bojovat s každým landsknechtem, hausknechtem? „Zbabělci!“ pravilo lejno na chodníku, „všichni se mně vyhýbají, všichni se mne bojí!“ Viděn sub specie *meae* aeternitatis je tento malý život jen jednou z milionů knih v bibliotece, kterou, chci-li, mohu číst, chci-li, zas na její místo nedotčenou postavit. Všechny knihy nestojí za čtení; ale je dědičný hřích, dědičná *hovadskost* člověčenstva, že věří, že právě jen tahle jediná knížička, ceny velmi problematické, musí být dotčena do konce. „Podlehnutím“ nazval bych právě toto podlehnoutí dědičné hovadskosti.

Správně jste napsal, že „v podstatě jedná se u mne jistě jen o vnitřní krizi“. Vnější okolnosti, třeba mne stav můj značně znepríjemňují, přitěžují, léčení ztěžují, hrají přec jen vedlejší roli; nemluvil bych o nich vůbec, kdybych byl zdrav, – rychle bych je radikálně změnil. U lidí, kteří za něco stojí, rozhoduje vždy jen internita. – Avšak s označením „krise“ nemohu být srozuměn. Akutní přístření vyvrcholeného, v před kvačícího

processu . . . Ale můj process – process rotační kol své osy; akutnost – ta leží už za mnou, za mnou leží vrchol; špice změkly, sladkost odpoledního slunce spí na krajině. Můj případ je prostý: jsem člověk, jenž, dokonav těžkou práci, leží zde rozdrásán a na smrt zemdlen; krize to? . . . – Vytvořit po krizi „díla“? Dílo vykonáno. Hlavním dílem člověka je vždy udělat sama sebe; litterární etc. díla jsou vedle toho něčím ubohým, vnějškovým, třeba jimi člověk pro lidi teprve počíná. – Příčinou proč nejsem litterárně činným, není, že „utrpení drží mne v klepetech“ – ale, mimo jiné, že drží mne v nich různí kuriosní daemoni, kuriosní „mdloba“ . . . – I proto snad není stav můj krísí, že snad *jsem* „pánem sama sebe“, že snad „vím, co se se mnou děje, kam vše spěje . . .“ Vy ovšem budete asi soudit, že celý tento můj pohled na mne sama jest jen příšerným omylem, z nemoci mé vzniklým, jenž rozplyne se jako obláček, „až se v duši mé vyjasní“. No – – dnes jen tolik: věc není jen psychologická, ale metafysická, čímž je řečeno, že názor můj je nevyvratný . . .

*

Jsem člověk statický, Vy dynamický;¹ jste přímka, já kruh; moje přímky jsou jen součástmi mého velkého kruhu, součástmi jen Vaší velké přímky jsou Vaše kruhy. Vířivě, bouřně dílem v před kvačíte, dílem jste daemnický unášen, štván. *Neklid* – ne nezdravý – je Vaší podstatou, elementem, klimatem, v němž rostete nejrychleji. Po *klidu* teď hlavně toužíte, v něm asi, to, čeho Vám především třeba, v něm snad cíl svůj spatřujete. To však nedokazuje, že by byl Vaší *vlastí*, naopak, že vlastní Vaší je neklid: právě proto, že jste *zcela* nepokojem, žijete v něm *příliš* intensivně, že zemdlen nutně občas vždy zatoužíte po jeho opaku – odpočinku – střídání. Ale jen dočasná je tato touha; jen dočasným občasným přístavem je Vám pokoj, vlastní volné moře. Kdybyste požíval klidu delší dobu, silněji, než teď po něm, zatoužil byste pak po neklidu. Mezi externím a interním neklidem nerozlišuju zde: kdo je bouří tomu nedostačí bouře pouze vnitřní: potřebuje nutně zevních komplementů. – Tento názor na Vás odůvodňuju si už tím, že dosud nezdařilo se Vám klid si zaopatřit: čeho člověk *vskutku* potřebuje, toho dosáhne, jsou-li okolnosti jen minimálně příznivé: smrt byla by následek nedosáhnutí; bez otálení hodí přes palubu vše, – hlavně ohledy na lidi –, co staví se v cestu jeho nutnosti. Já zjednal jsem si klid již v 17 letech; zjednávám si jej i dnes. – Ne „klid“: hygienické střídání bouří a pokojů, válek a mírů je nutností Vaší. Hledte přátelštějším okem na dosavadní Svou zmítanost, nejlepšího přítele vašeho. Jste rozený hledač pokladů, lovec: dobrodružství, vichřice, štrapáce jsou Vaším osudem. Velký může být, krásný už jest úděl Váš –: stále v před!

Příště budu Vám psát o něčem objektivnějším. Odpusťte, že se dopis tento zdržel: jelikož dle slov Vašich poslední týden byl jste asi u p. dra * * *, nespěchal jsem s jeho odesláním, abyste jej raději dostal přímo do rukou. List, který hned po obdržení Vašeho rekommandovaného jsem poslal, obdržel jste? – Na odpis Váš se velmi těším, neméně na znovushledání. – Moje situace nezměněna, stav relativně příznivý. Přeju Vám vše nejkrásnější.

V úctě a vděčnosti oddaný
Vysočany, 29. VIII. 16.

¹ Následující pokus malé introspekce do Vás naprosto nepraetenduje ni neomylnost ni správnost.

Drahý Franti! !

Dopis tento přichází tak skandálně pozdě, že idey, které jsou mu základem, z paměti Vám asi skoro vymizely, jistě však silně vybledly a aktuálnost ztratily: takže s divnými pocity budete se často ptát: „co na mne ještě teď leze to mrtvé strašidlo!“ A já jsem si komické nečasnosti listu toho tak vědom, že radím a prosím: nečtěte ho! aspoň ne svědomitě, zvláště tam ne, kde bude Vám to obtíží a fadessou . . . A to tím spíše, že málo je schopen přinést Vám vyjasnění, jichž jste si přál; ze tří hlavně příčin. Pro zmíněnou již nemožnost pochopit jednotlivosti nové filosofie beze znalosti jejích základů a pro nemožnost základy ty učinit pochopitelnými *stručným* jich podáním, – k dobrému porozumění jim nutna zase znalost četných jednotlivostí, – circulus, – jediné vyjítí z něho: napsat objemný systém filosofie. Za druhé pro ohromnou obtížnost látky samé: její superabstrakčnost, labyrinthnost, namnoze neuchopitelnost, essentiellní nejasnost, věčnou noc . . . Za třetí pro mou nynější slabost, – bych podal věc aspoň tak, jak by podána být mohla; a zde hlavně pro moji dosavadní, instinkty přikázanou *vůli* nevyjasnit si mnohé. Vše je jasné mému cítění; rozumu mnohé ne; ale má vnitřní jistota, že jdu svou správnou cestou, je tak značná, že mě to nevadí; jsem si vědom, že kdykoliv se mě zachce, musí dobýt absolutně komandující vůle všech vyjasnění, jichž mně třeba, a že základní názor můj naprosto nemůže být vyvrácen . . . Nechával jsem mnohé ve tmě ne proto, že bál bych se světla, ale z důvodů jen utilitárních, procedenčních . . .; nu na př. různé zcela *indifferentní* myšlenky, i jen temný stín jejich, – stejně jako pouhé protivné slovo – nebo tvář má v zrcadle nebo dotek mé brady nebo pohled na špičku mého nosu . . . – může nynější i dřívější můj „chorobný“ stav silně zhoršit, mne o týdny nazpět vrhnout; zdravý životní pud káže držet si podobnou havěť daleko od těla . . . Jinak – nejsem filosof theoretický, ale praktický; chci žít a být, ne něco říci a učit. Dnešním lidem schází ovšem pojem „praktického filosofa“; kde kdo ušklíbne se nad posledními řádky: „čistý filosof, který si je nejasný, neví co chce a co myslí!“ Ale praktická filosofie, – mmch. věčné stání nad černou propastí věčnosti, něco daleko vyššího, než filosofie jen theoretická, jen myšlenková, potřebuje *nutně* nejasností, – jsou jí něčím, co je jasností rovnocenným . . . Tímto dopisem zpronevěřil jsem se leckde opatrnému regimu, který jsem dosud zachovával; leccos, úmyslně v šeru nechávané, vytáhl jsem na den; lehké to vždy nebylo, musil jsem pracovat jen za jistých okolností, aby to vážněji neuškodilo. Neuškodilo to, namnoze prospělo, nebude-li psaní toto užitečno Vám, mně bylo, – díky!

*

1. „Já jsem ten, který jsem“. Co Christus tím chtěl říci, nevím ovšem; já chci tím říci: má podstata spočívá ve vědomí Mé absolutnosti neboli v absolutnosti neboli ve Jsoucnosti; nebo prostě: jsem Bůh . . . V užším smyslu: je zcela futilní při definici mne, čím se moje zvířecí já vyznačuje – co jsem; já je ve skutečnosti Já = Jsoucnost = absolutnost; já jsem Já, člověk, jako vše, je v pravdě jen Bůh, Allah il Allah, – vše ostatní pára a dým . . .

2. „Absolutně komandující vůli“ označuju Boží vůli, pokud se zárodečně jeví u člověka. Spočívá v hlubokém, zinstinktivnělém přesvědčení, že vše možno a nutno vždy ovládat, se vším činit, co se chce, – v naprosté – ne ubohé napoleonské imperiositě; v *tendenci* vše stále překonávat a souverainně znásilňovat, ve zběsilém praktikování tendence té do krajních důsledků: v ustavičném křečovitém pohánění, prohánění, promíchávání svých myšlenek všemi možnými směry a mlhami – bez „reálného“ cíle, jen k vůli ukojení svého Despotismu . . .; nade vším tím strmí stále pocit Svě Svrchovanosti. Jsem poněkud mnohomluvný, – ale vyjádření toho, co lidstvu neznámo a tudíž přiléhavými slovy dosud neoděno, je též poněkud obtížno . . . Permanentní zuřivé napjetí vůle, ochablosti naprosto nepřístupné; v hloubi jistota, že v každý okamžik všeho je věčně

dosaženo a že celá ta konvulsivní aktivita je směšně, je božsky bezvýznamná; nutnost nejvyšších cílů, – člověk s ab. k. vůlí musí se stát, lépe jest Egodeistou, tímto nejvyšším vůbec . . . ; – avšak při tom v životní a myšlenkové praxi nezbytně stálá „nepřirozená“ násilnost, křeč, znepřátelení se s celým zděděným instinktivním životem –: specifická strašná „Nemoc“, kterou možno nazvat: *musit s násilným sebezpřežením křečovitě myslet*, – všimněte si zdánlivé kontradikce v tom! –: *nemožnost se zastavit* – na něco jiného myslet dokud není abs. k. vůle v každém případě nějak uspokojena . . . ; nezbytnost vynalézat stále nepřisrnější prostředky a úskoky, aby to bylo v tomto světě otroků možno; sestoupení do neznámých dosud nejmhlavějších koutů a pekel myšlenky; infernalní chaos, zdeformování ducha, život jako ohromné paradoxon, – můj život od 15. do – – vlastně až 35. roku . . . Ale ani stín šílenství v tom ani možnost jeho, člověk s ab. k. v. nesmí mít v sobě essentiálně, ani zárodeček šílenství. Tato „Nemoc“ sama o sobě jest obsáhlou vědou; pokolení budoucích statisíciletí, – odsouzená z polovice jí vymřít, přikývnou s obdivem k této a všem předchozím větám, tomuto jitrnímu svítání o 11. hodině předpůlnoci . . . ; *experto crede* . . . Zcela neobyčejné zdraví animalních instinktů je podmínkou, aby člověk hned při prvních nárazech Nemoci jí nepodleh . . . Až do 26. roku smál jsem se lidem, kteří smáli se , když jsem říkal, že je vyloučeno, abych žil do 30 let; tak krásné to bylo. Nu – tento protivník učiněn pro tento život patrně už neškodným . . . ; jiní zrodili se z jeho mrchy . . . Mimo u sebe nesetkal jsem se s „Nemocí“ ani s a. k. v. nikde, – nikdo ani zbla nechápal z toho, co jsem o věcích těch napověděl. Psychologická, hl. psychiatrická holota nazve s přírodovědeckého svého hlediska případ můj pouhou nízkou chorobou; se stanoviska metafysického neboli se stanoviska myšlení je však stanovisko přírodovědecké i „psychologické“ pouhým idiotstvím, helotským holotstvím . . . Ale i já sám dlouho jsem a. k. v. nazýval skoro jen „má nemoc“; že jsem ji poznal jako nejvyšší ctnost a zdraví, – a *tudíž* jako něco, co je u člověka nutně v počátcích svých nesmírnými nezdravostmi provázeno, – že řekl jsem k sobě bezvýjimečně „ano“! – je jeden z největších činů mého života . . . Nikdo jiný nemohl by to dnes učinit po mně . . . Nikdo jiný? . . . Ale vždyť nikdo nemá o celé věci ani tušení tušení, zatím co já jsem jí umíral a ji přemohl, zatím co ona je pro mne *jedinou* realitou! Že moje nejvlastnější, nejmocnější, jediné v lidstvu schází, naprosto, nazval bych nejdivnějším, nejděsnějším ze všech faktů, – kdyby egodeista něco divným, něco děsným shledávat mohl . . . *Zde* první skutečná Samota! Ale nikdy jí egodeista v nejmenším netrpěl, jako Nietzsche na př. svými samotičkami . . . ; co je samozřejmějšího absolutně komandující Vůli! „Kultura“ je něco, co se *mne* vůbec netýká . . .

Dost jsem o a. k. v. zatím pověděl, ale kdyby toho bylo stokrát víc, bylo by to stejně málo, – jak učinit noci všech nocí: lidstvu – viditelným svítání Dne všech dní? . . . – Mohl jsem prostě odpovědět: *A. k. v. je vědomí Svě božskosti* (ne „synovství božského“, „emanace z Boha“ a podobných mizerností, ale vědomí, že jsem Vše a Jediné.) Víc autor říci nemůže, ostatní je na čtenáři . . .

3. Trochu zatím postačující vysvětlení slov „mé nemoci“ (str. 4, nahoře).² Poněkud popsána „Nemoc“, třeba je hlavním chorobným produktem a. k. v., není jediným (v. nahoře, řad. 2!).³ Jaké jiné nemoci může, musí mít má dispozice za následek, přenechávám v tento okamžik Vašemu kombinačnímu daru, – proto, že jednou z nich jest: psát o svých nemocech, vracet se k nim znamená u mne totéž, jako znova do nich upadnout. Ne smím příliš malovat čerta na zeď – –

„*Kdybych byl zdrav*“. Tímto – nepřesným – rčením nechtěl jsem říci: kdybych byl prost všech chorob, které má dispozice nese nutně s sebou, nýbrž jen: kdybych byl částečně, relativně, *možně* zdrav. Jen tak o 15 %, – a dávno bych se byl rozhodl, – ne snad pro nějakou řádnou občanskou *činnost*, ale pro něco – ve velmi širokém smyslu – dobrodružného, – zároveň rychle k hodně penězům dopomáhajícího, zároveň osvěžujícího . . . ; když jsem byl jen o 8 % zdravější, než obvykle, scházal vždy jen vlásek. Je-li člověk však tak – na př. – ne roztržit, ale „duševně“ rozryt, rozbit, že, odchází ze hospody cpe si místo pytlíku na tabák do kapsy vyprázdňenou püllitrovku, mohl by právě tak dobře namířit proti člověku místo hlavně pažbu, stisknout a kouli vpálit do sebe; všechno u něho možno! Lépe učiní člověk takový, spí-li, je-li to jen trochu možno, dále svým zimním spánkem –

4. Stav můj, neboli stav světa neboli Boha jest, jakožto něco absolutního, – Boží Zář –, *světlem*, t. j. symbolem Nejvyššího, tedy i absolutně neměnného; jeho essentiální permanentní „řícení se“, – bolestná, svíjející se instabilita – „křečí“. Groteskní obraz „křeč světla“ vyvolil jsem úmyslně. Světlo je pro *smysly* něčím nanejvýš pevným, intangibilním: nehnutě leží sluneční zář na krajině, a ať atmosféra, kterou prošla, sebe je zmítanější, paprsky světla neinfikuje to v nejmenším; mluvit o „křeči světla“ je něčím monstrosním, kontradikčním, paradoxním – – právě vhodným k označení hrůzného kontradikčního, paradoxního monstra, jímž je svět. Boží Zář je pro myšlení nutně něčím naprosto pevným, ale per ludibriositatem omnium zároveň čímsi naprosto vratkým – oscillujícím, – bolestně se svíjejícím – křečovitým. V proměnlivosti spočívá stálost, ve stálosti proměnlivost, ve „stávání se“ „bytí“, v „bytí“ stávání se, slast v bolesti, – slast je bolest, tak rychle „vibrující“, že přeskočí ludibriositně ve svůj opak –, ve slasti bolest, – jeť jen přespřílišnou, nesnesitelnou slastí, sluncem, přílišnou

² Týče se stránkování rukopisu. Viz str. 1 řádek 10 zdola.

³ Str. 5, ř. 15 shora

svou jasností setmělým křečovitě . . . Nejvyšší bolest, nejvyšší slast, nadšení, láska, paroxysmy, extase, Summum, – vše jest Křeč; existuje i slastná, zdravá, pozitivní křeč . . . I fyzické světlo je původem svým, – pokud u fyzických zjevů o původu možno mluvit –, druhem křeče; aetherný pohyb, světlo vyvozující, je jistě čímsi, nanejvýš složitým, spleťtým, proti sobě v kruhu působícím – bellum omnium contra omnes – vířením víření, – křečí, – ne undulací, vibrací a podobnými insipiditami. Křeč je základní silou světa fyzického, stejně jako bolest, t. j. psychická křeč, základní silou světa psychického; ovšem ne jedinou: *korrelatum* křeče je pevnost, bolesti rozkoš. –

5. „Baba = básník“ nemíním; rovněž však ne „*pouze* ony ukňourané vzdychálky atd.“; ve všem, čemu se dosud říkalo „poesie“, je babského tak úžasně mnoho, že výraz: „nejsem baba a básník“ jest jen nevelkou a zcela odpustitelnou hyperbolou. Již proto je *dosavadní* básnickost z větší části babskostí, že domainou jeho je *cit* – protipól vůle, t. j. mužnosti . . . S přísného hlediska i nejmužnější básníci, – Aischylos, Dante, Shakespeare, Corneille, Grabbe . . . Michelangelo, Beethoven –, jsou jen poloviční muži. Básník nejtýpističtější, – Ovidius, Petrarca, Leopardi, Byron, Lamartine, Musset, Mickiewicz . . . Raffael, Mozart, Weber –, jsou muži, abychom byli spravedliví – tak čtvrtěčními. Řekneme-li o typickém básníku minorum gentium, – Vrchlický, Zeyer –, „baba“, jsme k tomu aspoň tak oprávněni, jako k výroku „Cato Uticensis byl pevný charakter“. Březinu nemožno do zásuvky „básník“ vměstnat. Přes to má i on vedle mužnosti non plus ultra – nemožnosti dost a dost, – dno jeho je veliká měkkost, podstatou mužnosti je však tvrdost.

6. Celá má věta je povrchně, slabošsky stilisována a ne dost upřímná:

a) Slovy „*kuriosní daemoni*“ postavil jsem se, nekorrektně, na stanovisko lidí, kteří mohli by mne pozorovat, – na mé vlastní stanovisko ještě před deseti lety. Tenkrát zdálo se mně, jako bych byl posedlý groteskními čerty: vše nové zdá se kuriosním, do té míry, že člověk instinktivně a mělce sahá k „nadpřirozeným“ výkladům. Teď proměnili se „*kuriosní daemoni*“ ve zcela přirozené vývojové fase abs. kom. vůle, vroubené na kmen jí tak cizorodý, jako je člověk. Jsou to prostě ony „nemoci“ a různé divné nepohodlné výrůstky a. k. vůle. No na př.: Jeden z daemonů těch učaroval mně, že musím od rána do noci jen bičem (vůli) práskat, ať jsou přede mnou koně nebo ne, i když táhnou co nejlépe, i když vím, že následkem práskání potáhnou hůře nebo vůbec ne nebo se splaší a vůz mně rozbijou, – a nedbat na vlastní jejich řízení; – zjankovatěli všichni . . . Jiný posadil mně brejle, jimiž vidím vše jen jako mlhu nebo nejstrašnější zmetky, těla jako stíny a schemata, půle trupu místo celých. Jiný donucuje mne k tomu, abych, jedá na voze, tlačil vší silou do přední stěny jeho, v domnění, že tím pohyb vozu přivozuju. Jiný zaslepil mne tak, že místo vidličkou jím z talíře jen ohromnými vidlemi; že když chci židli postavit s kouta do kouta, pošlu vždy pro speditorský vůz, – ale když se stěhuju, používám k přepravě nábytku vozíků, jakými děti v parcích převážejí písek. Jiný posedl mne tak, že celé dny chytám si jako kočka jen svůj ocas. Jiný omámil mne tak, že zatím co zuří bitva, pracuju zarputile pedanticky na plánu k ní, předešlý den započatém, o vlastní průběh její absolutně se nestaraje, atd. Je jich pár set, bez nadsázky. –

b) „*Kuriosní mdloba*“ je šlendriánská expresse. „Mdlobou“ myslil jsem vlastně široce jen nynější mou impotenci, rozvinout činnost, jaké bych si přál. *Podobá* se velice, jsouc jí jen málo, velké zemdlenosti; proto užil jsem povrchně slova „mdloba“. Ale slovem „*kuriosní*“ jsem povrchnost tu částečně napravil, slovo „mdloba“ vlastně odvolal – naznačuje tím, že stav můj nemá právě znaků obvyklé zemdlenosti, že jí asi nebude . . . Zemdlenost je následek přepracování, prudkých bouří affektů a j.; moje „mdloba“ daleko více než únavou je vířivým chaosem, demonickými skrupulemi, deformovaností myšlenkového světa, vzniklou z dlouholetých extravagantních znásilňování jeho a. k. vůlí. Příznaky únavy: apathie, lethargičnost . . . schází u mne skoro naprosto v., co napsal jsem o neznávitelnosti a. k. vůle! . . . A i proto hlavně je mdloba má kuriosní, že je cele jen následek *vůle*, zůstat v ní . . .; nic není ve mně mimo vůli – opak to „mdloby“ . . . Místo „*kuriosní mdloba*“ měl jsem napsat snad: vzteklá bezmoc, zhostit se rychle své křeče . . . – Řeknete snad: řečené odporuje jiným mým slovům: „na smrt zemdlen“ . . . (letní dopis, st. 9, uprostřed)⁴ – a budete mít pravdu; ale i tato stilisace je zase šlendriánská; poctivě měl jsem místo toho napsat asi: jsem vztekle lhostejný ke všemu . . . Ceterum autem – přiznávám se, že v tom mém vnitřním hajzlu zcela se vyznat nemohu, zcela se vyznat vůbec nemožno. O každém z těchto mých tvrzení platí snad částečně i jeho opak, mnohé interpretace jsou všude možny, – zde platí silně to, co jsem napsal o „nutných nejasnostech a o vzpěčování se mých instinktů, by všechno bylo vytaženo na světlo . . .“

c) Ze stilisace zdálo by se, že daemoni a mdloba jsou *jedinými* příčinami, proč nejsem litterárně činným. Je zde však ještě mnoho jiných. Tak: ne dost velká vůle k tomu . . . – žádná touha, – nedostatek ctižádosti, – lhostejnost ke všemu dění se a vůbec celá má filosofie, – nedostatek peněz a příznivých okolností, – těžkost vystoupení na veřejnost s ludibrionistním egodeismem, vědomí, že myšlenkový můj svět není ještě tak dokonalý (v. str. 1 tohoto dop. ř. 11)⁵ abych přinesl jej lidstvu darem – dary musí být vždy bezvadné . . .; mé přání: nenapsat nic víc, než jedinou velkou knihu, v níž bych byl celý já, v níž bylo by vše, tak dokonale a cele, pro

⁴ Viz str. 3, řádek 3 shora této knihy.

⁵ Viz str. 4, řádek 11 shora této knihy.

vždy platné a diktatorské, jak jen člověku možno. Na *to* však je času dost – –, bylo by vlastně smutno, kdybych už teď byl zralý k pokusu o dílo *takové* . . .

7. Rozpor jen zdánlivý, chápe-li se věc opatrně a v mém smyslu.

„Vše přemáhající Síla“, Victoria Aeterna (to též vlastně, co Boží Vůle; Boží Všemoc, – místo těchto theologicky páchnoucích slov užívám však raději terminu V. Aet.; je to krátce můj nejmilejší název pro *Boha*) v *nejryzejším* svém stavu zahrnuje v sobě absolutní vítězení *všude* a v *každém smyslu* (vedle toho ovšem i *absolutní* podléhání, – v. passus o křeči světla!) Tedy nejen „nepodléhání vnějšku“, ale i př. okamžité zastavení rotace zemské, zachce-li se Ji toho; „pokyneš-li, hvězdy hasnou“, dí jedna katolická píseň . . . Theofanie Boha, zvaná člověk, tímto nejryzejším stavem být nemůže (ač, strašným sběhem okolností, mohla by být snad na okamžik *drobtem* jeho.); může být jen nejzárodečnějším stavem stavu toho. Mezi oběma je rozdíl jako mezi čtrnáctidenním embryem člověka a dospělým mužem, mezi tušením a světlym splněním, mezi – metaforicky – stínem věci a věcí. A přes to *musí* i tento strašně nedokonalý stav nazván být Věčným Vítězstvím, jako embryo člověka jest už člověkem; jsou stupně Deity, na každém z nich je Bůh v jistém smyslu celým Bohem, jako v každém drobtu hostie je celý Christus; mysteriوسní pravda, lépe ludibronistní, ludibronismus je mysticismus explicite, je *vysvětlený* mysticismus.

Jak může vypadat Victoria Aeterna u člověka, – podléhajícího nutně zevnějšku, daleko více vnitřku svému? Mohu ovšem mluvit jen o sobě, – jiné látky k pozorování nemám. – Jsou dvě hlavní součásti Věčného Vítězství: 1. *Základní* je pocit Svě absolutní suverainety, věčně spokojené, slastně vznešené, spočívající ve vědomí Svě Dovršenosti, – Dovršenosti všeho. 2. Projevování se činem, – sebeaffirmování tohoto pocitu *stálým vítězením* „od případu k případu“. – Namítne se: chybné pořadí! 2. je tím původním, 1. jen následek stálého vítězení. *V tom*, však jest má *velká zvláštnost*, že v psychologii *mne* jest 1. fundamentale, radicale, od 2., – pouhého, nepodstatného skoro, doplňku svého –, neodvislé! že pocit mé absolutnosti jest u mne tak mohutný a vševládny, že oderval se ode všeho toho stáda lidských instinktů a myšleniček a žije samostatným, hvězdným životem! že traituje supremně vše jen jako své hříčky! že sebe větší „reální“ nezdary nemohou jím sebe méně pohnout, – *vždyť* jest u mne předpokladem všeho, esencí mé bytosti! A *zde* je též zdroj mé filosofie, mých nemalých novot, převrácení všech filosofických, logických, noetických, psychologických hodnot na líc –, ne na ruby, na ruby převrátil podstatu ducha dosud žalostný lidský duch! – „stvoření druhého vesmíru“, – v každé myšlence spí hluboko nový, nezrozený „ves“mír, myšlenky jsou jen spermatozoa vesmíru –; hodně svinské spermatozoon splodilo *tento* kosmos . . . Nenechme se odstrašit trilionky (vzhledem k nekonečnosti je centilion – nulla) jeho hvězdiček, – jen statečnost, Nejvyšší Statečnost! – a ani třísku neužří člověk před sebou, jež by mu byla překážkou, aby byl – Vším; všechnu dosavadní kulturu vidět jako žalostný abortus exkrement žalostného mrzáka, jimž je lidský, ssavčí duch! . . . – Tedy pocit své vítěznosti, učím, je prius, causa, vítězení samo posterius, effectus – sebeaffirmace . . . Na otázku Vaši: jak možno cítit se stále vítězícím, když stále nutně podléhám? – odpovídám, že vlastně pro mne neexistuje, neb aspoň je pro mne něčím velmi vedlejším. Prostě *musím* se tím cítit, jednou *to jest*, ergo je to odůvodněné; „jak“ – otázka pro pouhé theoretiky, čumily a čmuchaly ducha . . . Napsal jsem kdesi: Vict. Aet., v počátcích svých, značí česky „věčné bití“. Sestávám teď in praxi „téměř“ jen z porážek, – ale ani po nejstrašnějším dni nejví až do usnutí můj komandující pocit nejnepatrnější odklon od své vertikální, – věčně vzpřímené polohy; má vůle nemůže být za žádných okolností ani o milimetr ohnuta, tím méně zlomena, – má absolutně komandující Vůle!

Tedy: v ryzím stavu je 1. pocit Svě suverainety stále slunečně jasný, 2. vítězení absolutní. U člověka může být pocit ten jen velmi slabý, kalný, i znetvořený, více méně přerývaný a *vítězení jen partiellní, pokud je možné*. Chabému vítězení odpovídá chabý pocit vítěznosti a naopak, obě hodí se dobře k sobě, celek je velmi, velmi nedokonalý, ale přece jen, jak uvedeno, musí být nazván Věčným Vítězstvím . . . Kdo stavem tímto je, – cítí to tak, že nepochybuje; kdo není; bude vidět ve všem jen l'amas des contradictions, des absurdités . . . I ten chabý pocit činí ubohého lidského plaze permanentně vznešeným; a i pouze *časté* vítězení, ba i vítěztví jen tu a tam postačuje k udržování, živení, rozdmýchování věčného plamene nálady té, – akcentuju poznovu, že „reální“ vítězení je pouze sebeaffirmací základního stavu, která by snad mohla za okolností vůbec scházet . . . Postačí i pouhý *povznesený boj*, – boj takový i už částečným vítězením, – místo vítězení, aby pocit svrchovanosti byl dostatečně živen . . .; ale v krajním případě on ani živen být nepotřebuje, – v., co napsáno o „věčném bití“ . . . Co mohu zde, – v těchto strašných oblačných oblastech, kde ztrácí vládu lidská myšlenka, má ji jen pocit –, než že jsem spokojen! . . . – Avšak Vy stojíte, právem na zodpovězení své otázky: jak možno cítit se stále vítězným, když nutně stále podléháme –! Odpovídám teď: 1. Poněvadž, jak řečeno, pocit ten jest u člověka, jeho schopného, *základem* všeho, – a všeliká kritika přestává! 2. Poněvadž pocity mohou existovat bez racionální příčiny; poněvadž jsou *podstatně nelogické* (zvláště pocit své suverainety: kdo nezná po každém větším vítěztví jistý pocit své božskosti?); poněvadž – třeba se obelhávají, – poněvadž na př. všichni lidé cítí se moudřími, poctivými, ačkoli notoricky jsou skoro vesměs idioti a friponi –; poněvadž i tomuto nízkému sebeklamu je podstata světa homogenní, – ježto právě metafysika je domainou Illuse – atd. 3. Řeknu-li „jsem Vict. Aet.“, *myslím si pod tím* „Jsem V. Aet.“: zvířecí já je zde transcendentálně přeměněno v Boží Já, – a

absolutně jiné, transcendentální nazírání a hodnocení zavládne všude! země dole zmizí, námitka o „reálním vítězení“ stane se neporozumitelnou, nastane nevidění, zhasnutí toho, čemu říká zvíře „realita“, neboť vše změnilo se v uniformní Září . . . Tento stav je stav extase v dozvucích, účincích jejích, – postextase, petrifikovaná extase; trvá u mne více méně stále – jsem jím. – Postextase je nesmírně slabší a nečistší, než vlastní blesk extase, ale předpokládá ohromnou zásobu blesků těch v dřívějších generacích, – neboli v mých životech před tímto narozením; jest nadextasí . . . Četné a nesčetné další důvody a vývody byly by zde možny. Však jsme zde všude v nejspodnějším infernu abstrakce, na hranicích sdělitelnosti i pochopitelnosti.

Avšak: z dosavadního mohlo by se zdát, že nejen možnost *stálého* vítězení u člověka *naprosto* vylučuju, ale i, že to s vítězením musí u něho vypadat nanejvýš bledě. Ale schválně, záludně jsem si to popřál, maje ještě hlavní trumf v ruce. Tvrdím, že člověk může, třeba ne „absolutně v každém smyslu“ (str. 3, ř. 10 s dola)⁶, přece jen *v jednom smyslu stále*, věčně vítězit, – a sice *především lhotejností ke všemu*, – a dále vůbec vznešeným filosofickým nazíráním –: Vštípenou, stále přítomnou myšlenkou, – hlavně při každém nezdaru –: vždyť je naprosto jedno, skoncuji-li tuto bídnou věc – jako všecko – tak, jak právě chci, – tohle vše nic neznamená, – stojím božsky nade vši tou havětí, vnějších i vnitřních stínečků; – a, ať stane se cokoli, nic mně nemůže ve věčnosti škodit, vše mně v ní jen prospívá, – jako zlaté jen kapky padá mně *vše* do klína, co se jen přihodí . . .; pro korrelaci positivity a negativity značí každá strast totéž, co slast, porážka, totéž, co vítězství, – *i když podléhám já, vítězím Já!* je *naprosto vyloučeno nezvítězit kdykoli!* nevítězit Bohu, jenž všechno chtěl, jenž všechno chce, jehož Věčné Glorioly paprsky jest jen vše a ničím jiným, *jenž sám není ničím jiným, než Svou vlastní Září!* – Již jediná, mne vždy přítomná myšlenka: „Nezáleží na tom, dosáhnu-li zde a všude svého cíle“, jest, při každém svém, třeba dost matném vynoření, vždy *vítězstvím*, – vylučujíc podstatou svou pro vždy možnost porážky –: výsledek její je tentýž, jako při „reálním vítězství“: tentýž pocit, ulehčení a osvobození, uspokojení a triumfu! Však co pravím tentýž: vyšší! Více, než ten, kdo něco má, má ten, kdo toho nepotřebuje; více ještě, než ten, kdo něco přemohl, přemohl to ten, kdo dovedl tím opovrhout; kdo všim vskutku opovrhl, přemohl vše na věky, – jest Věčným Vítězstvím . . . Nejvyšší Opovržení a Nejvyšší Láska je jedno tělo; Nejvyšší Láska a Nejvyšší Vůle – též jedno tělo; Sebeobjetím zovu je, – a věta: Bůh není ničím jiným, než Svou vlastní Září (Bůh je vždy jen Já – existuje totiž jen v první osobě) – jest nejvlastnějším Sebeobjetím . . . Kdo od obyčejné adiaforistní lhotejnosti povznese se do Nejvyšší Lhotejnosti – Opovržení – Lásky ke hledění na Vše sub specie Divini Splendoris, ten při myšlenkách těch necítí pouze „ulehčení“, ale věčnou lehkost, ne pouze osvobození, ale věčnou svobodu; ne pouze „uspokojení“, ale věčnou blaženost – věčný triumf pocitu Svě Absolutnosti; a užijí, ze „reálního vítězení“ je čímsi velmi ubohým vedle tohoto – v moci člověka vždy stojícího vítězení psychologického, filosofického, Božího. Nejryzejší stav Victoriae Aeternae je synthesou obého: hrubě materiálního a nanejvýš spirituálního vítězení; výslední produkt je parole: nic jiného nečinit, než vše jen souverainně pohrávavě se smíchem znásilňovat, – sebe tím affirmovat – vítězení k vůli vítězení bez starosti o výsledek každé té akce –; – teprve tato lhotejnost podmiňuje i garantuje *absolutní* Boží vítězení. – Člověk, podléhající vnějšku i vnitřku stále a nutně, stále a nutně může, – per ludibronismum – nad ním vítězit lhotejností – opovržením – láskou – Sebeobjetím. Vštípte si jen jednu myšlenku: nic to vše není! – a jste už tím aspoň embryo Věčného Vítězství.

In summa: Třeba člověk podléhá stále a nutně vnějšku a vnitřku, může mít pocit stálého vítězení, protože 1. pocit ten je primární, samostatným životem žijící a od praktického vítězení: svého doplňku jen a sebeaffirmace, neodvislý; 2. velmi nedokonalému jeho stupni u člověka odpovídá a stačí jen partiální vítězení; 3. pocity jsou iracionální a nepotřebují logické důvodnosti; 4. já změnilo se transcendentálně v Já, z čehož resultují zcela jiné perspektivy, – zmizení „reality“; 5. vedle nutnosti stálého podléhání může člověk zároveň stále vítězit vznešeným, filosofickým nazíráním na vše. –

8. Zde tkví v *nejhlubší* hloubi základní ludibronistní rozpor: svět je snažící se nesnažení, nesnažící se snažení. Jinak však je to rozpor zas jen zdánlivý ba i pouhé nedorozumění:

Že jsem se snažil cíle, který v nesnažení spočívá, dosíci, dokud jsem ho nedosáhl, – v tom přece není rozpor, naopak samozřejmá nutnost: nedosáhl jsem ještě nesnažení se = snažil jsem se.

Něco jiného bylo by snažení se, ať jakékoli, *po* (post) dosažení cíle toho. Ale slovo „*cele*“ vyvrací cele Vaši námitku: nedosáhl-li jsem nesnažení cele, znamená to přec, že částečně ještě se snažím, že mám k tomuto snažení *logicky* právo. – Snažit se po naprostém nesnažení je mému stavu polovičního nesnažení jediným dovoleným snažením . . .; ludibr.! . .

Vlastní – a zase zdánlivý – můj rozpor, který dal snad první podnět k námitce vaší, je snad: S jedné strany akcentuju sice stále, že jsem jen mizerně zárodečným Božím stavem, s druhé však mluvím často tak hrdě, že zdát by se mohlo, že považuju se zaň v jeho ryzém stavu. Mluvím-li tak, má to však jen původ: 1. v zakořeněném vědomí, že – no! v drobtu hostie je celý Christus; 2. v nechuti k častým omezováním a výhradám, které činí řeč a

⁶ Viz str. 7, řádek 6 shora této knihy.

knihy degoutantní; 3. v jistém hyperbolisujícím opojení, odpustitelném snad u toho, kdo dosáhl netušeného, třeba ne cele, přec aspoň tak, jak nedoufal. –

Dodávám ještě, že snaže se o *celé* nesnažení, zároveň, – jak stav polovičního nesnažení s sebou čertovsky nese – *zároveň* se o ně nesnažím . . . Kontradikcionista je strašný – ne oboj- – tisícizivelník . . . ; nemějte s ním raději nic! . .

9. Zde jedná se o nedorozumění, zaviněné mou nepatřičnou a chvatnou stručností; aspoň pomlčku měl jsem postavit mezi slova „stojíc“ a „a“ (str. 4, ř. 5. s dola)⁷; slovem „věčně“ totiž *vyhoupl jsem se náhle* od popisování *dočasného* mého stavu ke stavu *Mému věčnému*, – symbolisuje *zároveň* tím poněkud stav dočasný, jenž jest jen jedním, velmi nečistým případem čistého stavu věčného, – křeče Boží . . . ; tak trochu pars pro toto . . . *Tento* stav si věčně přeju, jeho nynější špinavou formu chci překonat, – zároveň ovšem to nechtěje (v. konec § 8!)

10. O tom na konci toh. listu!

11. Se stanoviska mé „panrealisace“ (v. poslední kapit. prvn. dílu mého spisu), Boží omnipotence, supremacie vůle a její jednosti a jiných bodů mé filosofie odpovídám: počal jsem tímto životem žít, protože Jsem chtěl; přesně v okamžik, kdy Jsem chtěl; život tento jest jen přesné provedení někdejšího Mého jistého plánu, tedy Víím, proč jej žiju; přeruším-li jej, Budu, kdykoli se Mně zlíbí, jej, *ipsissimum*, dále žít, od okamžiku jeho přerušení až do smrti marasmem, – a jindy ke všem myslitelným jiným smrtím, milionkrát, ve všech možných jeho modulacích a variacích, – stejně jako budu žít životy všech jen myslitelných ježků, dešťovek, jedlí, hor ve všech možných jejich modulacích a variacích. A co ještě více učí zde má filosofie! . . . Nad sílu mé abs. k. vůle to jest (v. její definici, st. 1, ř. 19 s d.)⁸, ale ne nad sílu (Mé) Boží Vůle, Všemoci, která dí: „Suprema naturae lex Mea Voluntas“, – i „sic volo, sic iubeo, stet pro ratione voluntas“! vše, co se děje, jest *jen* následek vůle, – pojmy vůle a příčina jsou *zcela* identické! a tedy má každá vůle za následek nutné své uskutečnění, – voilá jediný přírodní zákon! Na otázku: „proč je tato nebo ona tvá theorie pravdou!“ postačí mně *úplně* odpověď: „protože tomu chci“! To platí excellentně právě o panrealisaci: „čím ji dokazuješ?“ –: „tím, že *Chci* být Vším!“ – jiného důkazu netřeba, – čímž není řečeno, že ho zde není.

12. „Geniálním“ sebeklamem je svět; a je nejvyšším šílenstvím, milionkrát větším, než každé, s nímž se u lidí setkáváme; v tomto nezměrném stupni právě jeho nejužasnější hodnota. Bůh a nejnepředstavitelnější šílenství jsou identica . . .

„Nevidět žádný problém nad sebou“ je bezmála jen negativní výraz ludibrionistní věty: svět jest absolutní hříčka Svě absolutní vůle; je v jádru svém mou velkou pravdou: pojem vůle stojí nad pojmem pravda. Cítění se absolutním pánem nade vším, t. j. nade *všemi* svými myšlenkami, t. j. i nad t. zv. logikou; pouhé násilnické souverainní pohrávání s nimi, dělání s nimi, co je *libo*; cítit se pánem pravdy; „problém“ – jen svůdný popud ke znásilnění; hledím na problémy, jako muž na ženu hledí, ji miluje; jako žena na muže hledí, jej miluje, tak hledělo na ně dosud lidstvo; mé velké novateurství zde; předpokladem překonání logiky v metalogiku, t. j. deifikace alogicit, „absurdností“, kontradikcí, na základě consequentní, „divoké“ skepse . . . Je-li jen jedna objektivní pravda mimo mne, – *nade* mnou, jsem do věčnosti v okovech . . . Otrok – Pán – základní alternativa člověka; můj názor liší se ode všech tím, že činí člověka Pánem, t. j. *absolutním* pánem ducha, toť jádro metalogického ludibrionismu; – Pán je u křesťana synonymum Boha. – Máte pravdu, že je to úžasné.

Zcela jistě zřel jsem před desetitisíciletými problémy nad sebou stejně, jako dnes každý p. Novák a Svoboda. V tomto životě, dokud nestanul jsem na nynějším svém stanovisku, vidával jsem je též nad sebou svým otrockým lidským, povrchovým zrakem; svým hlubokým zrakem temně vždy pod sebou; „byl jsem stavem tím v jádru a temně vždy“ – psáno v mém srpnovém listu.

Dvakrát podtrhl jste „kdysi“. Rozumím-li tomu, značí to, že toto „kdysi jste zřel atd.“ je pouze jistý plachý předpoklad následujícího hlavního tvrzení, že můj názor *stojí* na bývalých problémech atd. Tomuto pak rozumím tak: usuzujete z tohoto „stání na“ na stejnopodstatnost mého nynějšího a mého dřívějšího; oteckého názoru, a redukuje tedy mé nynější „vidění pod sebou“ na dřívější „nad“, činíce z onoho jen jakýsi kuriosní speciální případ tohoto. Já tvrdím: Nejen že vyšší povstává myslitelně vždy jen z nižšího, ale, ve smyslu polarity a hlavně ludibrosity světa *vše povstává ze svého opaku*, – den z noci, slabost ze síly, ohyzdnost z krásy, štěstí z neštěstí etc. Je zde ovšem v *hloubce* rozpor, ale kontradikcionista ludibrionistní, t. j. věc *dokazující*. Můj nynější názor stojí na dřívějším opačném: tím je dokázán.

Od námitky: stojí etc. činíte další krok: tvrdíte, že s problémy, na nichž dnes stojím, dostatečně jsem se nevypořádal, soudíte, že zaujmul jsem k nim „stanoviska“, a to *neodůvodněná*. Rozumím tomu takto: zaujal jsem libovolně stanoviska *libovolná*, jedna z mnohých možných, bez odůvodnění si, proč právě je a ne jiná; zvláště pak proto třeba zvát je neodůvodněnými, že ambicionují naprostou pravdivost.

⁷ Viz str. 2, řádek 4 shora

⁸ Viz str. 4, řádek 8 zdola.

S hlediska, že existuje, vyložena je mimo nás „objektivní pravda“, jest essentiálně nemožno vypořádat se aspoň minimalně obstojně s jakýmkoli problemem, – poněvadž je *celá* tato věc pochybenou tendencí. V tom smyslu nerozřešil jsem si ani jediný problem – jsou tu podstatně nerozřešitelné, neřešitelné; sta jich nutno zde beze všeho přeskočit, – z každé useknuté hyďří hlavy vyrostou dvě, – na námitku, že jedná se zde jen o problémy kardinální, jest odpověď, že i jich je bezpočet; ledabylostí je všechno lidské myšlení, je člověk, je podmínka života: myšlení jest jednání, t. j. nepřemýšlivost, libovolnost, slepost, ledabylost; své problémy odbyli ledabyly filosofové všichni, – důkazem ohromný blázinec, jímž dosavadní filosofie. Vypořádat se vskutku s jediným jen problemem značí *poznat vše*, být Vševědoucím . . Já vypořádal jsem se s jedním (sequitur – –), s jedním zvláštním a velmi zvláštně: jsou-li pak vůbec problémy? . . přesněji: s otázkou *absolutní* skepse, nejistoty – volnosti; a došel jsem k resultatu, že problému vůbec není, protože vše je pravda (neboli lež) – sive Zář (neboli absolutní Temno . .); že nic směšnějšího nad vážnou tendenci po rozřešování problémů; že všechny myšlenky jsou jen mou látkou k modelování, znásilňování, pohrávání si. Učinil jsem sfingu a zahalený obraz v Saidě svými loutkami ke hraní . . Ale tím se vše zcela, strašně změní . .

[Namítnete snad, že hledím všude (na př. tam, kde mluvím o *skutečném* vypořádání se jen s jedním problemem) na předmět s hlediska příliš absolutního, metafysického, Vy, po kriticku, s hlediska realního, relativního. Ale před základní nejistotou, irracionalitou, nedokonalostí je každá relativní jistota, nepřeskakování, neledabylost stejně nicotna. A vše realistní jest jen relativní, úplně neúplné, animalní neboli stupidní, – antifilosofické. Jen v *absolutně absolutním* nazírání spočívá filosofie neboli metafysika. Snaha po absolutním vede všude ke strašným nedokonalostem, pro lidi směšnostem; ale vše reální – relativní je přede trůnem jejím *stejně* nedokonalé, pro bohy směšné, – jest jediná naprostá zdánlivost a zovou ji „realnost“ –; „jsi jen bludný poutník na zemi“, píše Wertherovi Wilhelm; „a jste vy víc?“ odpovídá Werther; analogicky: „Atheňané odsoudili tě, Sokrate, k smrti!“ „A je příroda“. „Pravdy“ nedosáhnete, nepřiblížíte se k ní ani o píd', čiňte co chcete, – neboť není cíle toho! Nuže hleďte aspoň dosáhnout co největší grandiosity, – a tou je ludibrio-egosolismus, egodeismus . . Ale tím dostal jste „pravdu“ *pod* sebe . .]

Analogicky platí dříve řečené o libovolném zaujmutí stanoviska. S hlediska „objektivní pravdy“ je zaujmutí to, – ať už křiklavěji nebo nenápadněji – *neodůvodněné* vždy a vždy *vadou*. Který kdy filosof je nezaujal? Který přinesl lidstvu „pravdu“? a jakým dojmem to vše působí? odpověděno už: dojmem blázince. S hlediska ludibristního je zaujmutí stanoviska naopak příkazem, podstatou, samozřejmostí . .; myšlení = čin, – rozhodnutí se pro něco určitého, *libovolné*, – *volné* . . Ovšem *distinguendum est*: mezi takovým vznešeným, všekomandujícím zaujímáním stanoviska a mezi všelijakým zbabělým, ukvapeným, sebeklamavým. Nechci se absolvovat od druhého; co se základních a i jiných otázek týče, zdá se mně, že můj absolutně komandující instinkt, – který vždy, třeba temně, byl tím, co vládlo –, volil zpravidla sebe důstojně, t. j. m. j. přísně, logicky, spravedlivě, affektům nepodléhaje; samozřejmě je při tom filosofie má něco nanejvýš zárodečného (v. § 7).

Uváděné příklady mého zaujímání stanoviska nepovažuji za nebezpečné.

A. These: jsou jen mínění o věcích, věci spočívají v míněních o věcích, – že je zaujmutím stanoviska? Řekl bych, že samozřejmou pravdou . . Rozuměti třeba pod ní vlastně totéž, co: svět je vědomí = myšlení – souzení, *mínění*, existimace, – vše au fond totéž! A že svět je vědomím („substantia cogitans“), je rovněž samozřejmo z četných důvodů, z části a už dostatečně v knize mé uvedených; populární, při tom nejpřesvědčivější argument: naprostá nepředstavitelnost jiné jsoucnosti, než vědomí, – kdybyste zcela beze snů spal třeba celou věčnost – neznamenalo by to pro Vás absolutní nicotu, nebylo by Vám zcela lhostejno, zastavil-li by se tlukot Vašeho srdce, nebylo by to pro Vás zhora totéž, jako kdyby bilo in saecula saeculorum? – Není zde druhých (vyjma ludibristních) možností, nestojím tedy na stanovisku k problému, ale v problému . . Nejste dosud dosti proniknut filosofickým idealismem, – hinc plurimae lacrimae . . – „Stavíte“. Jak slovo to myslíte, do nuancí vidět nemohu; ale nějak řemeslně jsem nikdy nestavěl. Řekl bych, že dospěl jsem ke všem svým myšlenkám „intuitivně“, kdybych tento protivný pojem „intuice“ nepovažoval od jakživa za jeden z nejpovrchnějších a nejidiotštějších; všechny myšlenky mají vždy současně dva zdroje, – třeba jeden z nich může být skoro k nerozeznání slabounký –: povstanou „samy sebou“ z předchozího agglomeratu mentalních stavů – a jsou vytlačeny na povrch „vůlí“; třetího zdroje není . . Jsou-li zdroje ty čisté, vytryskne z nich myšlenka čistá a dobrá, – „povstane intuitivně“, praví se v mnohých případech; v opačném případě povstane řemeslně, strojeně, „stavěně“ atd. Čistě povstala ve mně i idea: Absolutum může spočívat jen ve vědomí Absoluta, – idea rovněž samozřejmá jako věta: proti větší straně v trianglu musí ležet větší úhel, než proti menší; ani mne při její křišťalové samozřejmosti nenapadlo myslet na thesi: věci spočívají jen v míněních o věcích, teprve později uvědomil jsem si snad příbuznost obou těch pravd. –

B. Věta zní: „Bůh nepoznává, ví“; kdo ví, že *vše*, že absolutně všechny kontradikce jsou pravdou, ví vše a jest aspoň embryo Boha. – Pozor na slova: *že vše!* Že vše jest pravdou – Boží Pravdou, Boží, Nejvyšším Světlem; bylo vyřčeno už mnohokrát; ale nikdo nevyvodil z tohoto „vše“ radikální, *samozřejmě* konsekvence, tedy hlavně to, co následuje: že všechny kontradikce jsou pravdou. Odstrašil každého základ logiky: *lex*

contradictionis; já považuju za zásluhu, že jsem toto idiotské strašidlo animality překonal svým kontradikcionismem, metalogismem, t. j. logickým nazíráním, basujícím na hrůzném faktu alogicity, tedy absolutní bezcennosti logiky. Zde teprve počíná Boží filosofie, zde velké rozhraní, počátek nového letopočtu lidského ducha: překonání staré ztročující logiky . . . – Ono „že vše“ může zmírnit Váš dojem, jímž na Vás a na každého musí působiti tvrzení, že všechny kontradikce jsou pravdou, na př. že tento papír je zcela bílý a zároveň zcela červený. Tvrzení to jest jednou ze zdánlivě nebláznivějších vět mé filosofie . . . ; ale Velkou Pravdu dlužno hledat vždy tam, kde se člověk zprvu s hrůzou a posměchem odvrací; čím větší posměch a hrůza, tím větší pravda strní tu před námi, zahalená oblaky . . . Věta „*opak všeho je pravdou*“ (silnější vyjádření kontradikce, že „všechny kontradikce jsou pravdou“) znamená na př.: je pravda, že se země netočí kol své osy stejně jako je pravda, že se kol ní točí; tvrdím, že tomu tak je, doslovně, třeba v odlehlých, divných, sublimních smyslech, jdu zde jako všude do nejkrajnějších krajností, – beze strachu, věda, že člověk při absolutní absurdnosti svého ducha nemá co ztratit; poněkud více o tomto ve zmíněném listu dru * * * o illusionismu! – Předběžně jedná se zde hlavně o problémy metafysické a čirě psychologické; zde mizí zdánlivá absurdita při pohledu poněkud jen bližším. Vše je contradictio: vše je lež: tedy i pravda = lež: tedy lež = pravda: tedy vše je pravda: tedy i všechny kontradikce jsou pravdou. Razonování „samozřejmé“, ale nikdo nenachází odvahu k akceptování jejích rezultatů a konsekvencí; kdo však ji našel, před tím otevřela se neznámá demantová království ducha, nadmyšlení, budoucnosti. Hlavní dogma dosavadního logického, t. j. zvířecího názoru: svět je z pola pozitivní (pravdivý, dobrý atd.) a zpola negativní (lživý, špatný . . .); *svět je Záře*, – jediná nekonečná, uniformní Záře, Boží Záře: hlavní věta metalogiky, t. j. logiky božské, – revoluce revolucí, stojící nezměrně nad „životem“ a jeho dobytčí hodnocení, „jednání“ „zájmy . . .“ Svět jako Zář! a klíčem do tohoto nebe je these: opak všeho je pravdou.

Prozatím dost o ní. Z řečeného však už dost vidno, že není ani ona zaujmutím nějakého stanoviska, ale postulatem čiré logiky, – vyšším výrazem *nesporné* věty: svět jest odporování si. Mohl byste říci: mohl jste zaujmout stanovisko jiné: všechny kontradikce jsou lži. Ale toť zcela *totéž*, co: – jsou pravdou. Můj absolutní identismus; v končinách kontradikcionismu nemá pojem „více stanovisek“ vlastně smysl.

Oprávněnost nezřít problémy nad sebou stavím, jak už uvedeno, v poslední instanci na základní větě ludibrionismu.

„Odkud vím –?“ – též odpověděno: protože these: v. k. j. p. je kategorickým postulatem „logiky.“

Nádherně konsequentní a nádherné je to, co následuje: je-li opak všeho pravdou, pak je pravdou, že opak všeho není pravdou. Dotkl jste se vnitřního nervu mého konsequentního kontradikcionismu: odpor kontradikcionistu nevyvrací – *dokazuje* jeho věc, – leží to v jeho podstatě; jste na prahu metalogismu – něčeho ovšem, co se dosavadní logice zdá absurdním . . . ; ale jiná atmosféra, jiné plíce; a do labyrintů dalších Vašich námitek a odporů – musíte vniknout sám, – věc nenechá se téměř vyjádřit často, tím méně druhému pochopitelnou učinit. Cesta k volnosti zde! nenechat se ničím odstrašit, ani svými pochybami ani nejkolosalnějšími „absurdnostmi“, tím méně ušklibáním hlupců; jim možno jen říci, chceme-li kondescendovat: „nedávejte vinu mně“, obraťte se na svět *neboli* myšlení, které je absurdum, kontradikce, sofisma od narození; já jsem svět nestvořil, – – třeba stvořil jsem jej Já. –

10. Nevěda, co právě nejvíce přál byste si zvědět, rozhodl jsem se podat zde jistý extrakt svého filosofického názoru. Co nejkratší, nedokonalý a neúplný, suchý a temný; jistě Vás neuspokojí, these jeho budou se Vám asi zdát násilnými a libovolnými, málo významnými, málo originálními . . . ; jednotlivosti mé soustavy jistě, – jak bývá – více by zajímaly; však nutno podat předem nejvšeobecnější. Obtíže, spojené s podáváním extraktů takových jsou téměř nepřekonatelné, extrakty samy nezáživné; a nic příjemného ukazovat sebe jako vylisovaný květ, mumii, skelet, stín, které divák zamění více méně za mne vlastního . . . Naději se však, že najdete tu aspoň několik objasňujících paprsků a že nakreslíte si snad už, s pomocí všech dříve Vám ukázaných úlomků mé filosofie, jakýsi miniaturní, nejasný a necelý, ale přece jen trochu podobný její obrázek. Jinak – nutno čekat.

*

Pro kruhovost světa neboli myšlení jest jednostejno, odkud filosofie vyjde; a opakuju, že nutno se vždy pro východisko své libovolné volně rozhodnout, odhodlat . . . To, jež zvolil jsem zde, jakož i následující linie postupu nejsou tím nejlepším; imperatorské povaze ludibrionistního egosolismu neodpovídají; jsou však relativně přístupnějšího; Počáteční these vyžadovaly by ovšem, – vzhledem k oné circulositě řetězu myšlení –, předeslání četných mých logických, noetických, metafysických doktrin: tak kontradikcionismu a metalogismu a existivismu, tak axiomatu „svět je vědomí“, tak vytýčení a podepření egosolismu aj. Ale k dobrému pochopení těchto praemiss třeba by bylo praemitovat recipročně ony východiskové these, – jejich consequence; svět je kruh. Možno celku porozumět teprve po celkovém orientování se, teprve celkovému pohledu s hůry. –

Nuže vycházím od otázky: Co je toto vše? (platí za nejvlastnější světový problem, – ale možno se dříve – dále tázati: existuje toto vše? nebo: má otázka: co to je? vůbec smysl? – atd.) Jediná poctivá konečná odpověď:

Absolutní, podstatná Nejistota. (Ne praktická, relativní – vzhledem k člověku – odstranitelná: ale nejistota vůbec – vzhledem k Bohu –, nejistota jako to, co jediné dáno, jako věc o sobě). To znamená, hluboce: Cokoli – Volnost . . . ; *svět je quodlibet.* (Jak ze slova „libet“ již vysvítá, vystoupila zde vedle „intelektuálního“, druhá polovice světa: vůle.) Svět je quodlibet = je to, co z něho jeho vůle kdykoli mítí chce. (Nic není mimo svět; tedy ona vůle musí být jeho součástí, – a hloub: svět a vůle jsou identica a zároveň něco od sebe nutně odděleného, – ludibronistní dvojedinost –; možno říci stejně: svět je to, co sám ze sebe mítí chce, jako: vůle je to, co sama ze sebe mítí chce . . .) Avšak these tato jest jen jiným výrazem pro větu: *Vůle je všemocná*, – neboli prostě: *jest „Bůh“*, jest jen Jedno, Absolutní, Summum, Zář, – a nic mimo to. (Sr. Spinozovo pojetí Boha – „substance“ . . . ; není též bez zajímavosti srovnat postup tento s procedurou Descartesovou: jako já i on vychází ze skepse, jako já přese své „quodlibet“, tak i on přese své „je pense“ etc. dochází bezprostředně jako já jedním skokem k Bohu; však má skepse je daleko vážnější a propastnější než jeho, mé quodlibet logičtější a nevyvratnější než jeho je pense . . . , můj Bůh daleko božstější, než jeho . . .) Konečná formule pro celý tento myšlenkový celek, rozřešení „světového problému“ je má základní věta ludibronismu: *Svět jest absolutní hříčka Svě Absolutní vůle.*

[Je naprosto samozřejmo, že pod „světem“ myslím to, co jediné je dáno (neboli, co *totéž* jest: co jediné je mně dáno) myslitelné: mé vědomí; – že v ně spadají všechny ty mihotavé myšlenčičky, zvané „hvězdy“, – je poznámka pro osly, jimž snad někdy padne papír tento do ruky. Mé vědomí, které tvoří svůj samostatný, aseitní svět, jenž nepotřebuje k vysvětlení svému fantastickou, nesmyslnou, degradující hypotesu, že existují ještě vědomí jiná; pro jehož unicitu naopak mluví přčetné důvody všech možných druhů. Věta: S. j. a. h. S. A. v. nemůže též mít jinak smyslu, než v mohutnějším znění: Svět je absolutní hříčka Mé Absolutní Vůle, – již z toho prostého, hlubokého důvodu, že vůle mluví vždy v první osobě: chci! nikdy chce! – jsoucnost dvou já je horrendní nonsens –. Svět – toť vše: každá částka, jeho musí tedy mluvit: s. j. a. h. M a V., – ale nemohla by, kdyby, per absurdum existovalo více vědomí, více já; rovněž nemohou tak mluvit heringové naložení v sudě –. Egosolismus je podmínkou ludibronismu, – ale zároveň je ludibronismus jedním z důkazů egosolismu . . .]

Zde nechat se, z procedenčních důvodů, dělí můj myšlenkový proud ve dvě ramena. Svět a Vůle jsou hlavní momenty ludibronistní věty; fundamentální je však Vůle sc. Bůh, – její zkoumání bude hlavním proudem; zkoumání světa, sc. pouhé „látky“ Boží sub specie jeho hříčkovosti – proudem pobočným. Helleni rozeznávali tři oddily filosofie, – zvané jimi nejvíce: logika – fysika – ethika. Mohl bych do jisté míry nazvat dosavadní nástinek logikou (naukou o základech ducha), následující teď poboční rameno fysikou (naukou o světě), potomní hlavní rameno ethikou (naukou o Bohu).

A. Formulace: *Jak vypadá svět a všechny jeho jednotlivosti ve světle pravdy, že vše jest jen Hříčkou?*: Boží Hříčkou, souverainní Boží Hrou, sublimně spirituálně vše znásilňující, v nejdobrodružnější formy proteovsky metamorfosující, zdvoj – zdesaterosmyslňujícím, v hrůzná překvapení šíleně zahrocujícím, ve smích a farci a bouffonství roztavujícím, apriem vodícím, do nekonečna klamajícím –? (pojmy „hříčka“ a „šaškovství“ jsou nerozpojitelny, i slovo „ludibrium“ značí „hříčku“ a „šaškovství“ zároveň). Bližší recherches v této nesmírně objemné látce jsou zde nemožny; přenechávám zatím Vám, abyste se při všem tázal: v čem spočívat může hříčkovost toho? a teď: věc tato, jakožto Hříčka, jest – – co? Bude to snad pro Vás zajímavější, než kdybch sám své náhledy o tom před Vás vykládal. Dojde se zde k novým poznáním a resultatům dost interessantním. Věci se změní, nový zlatý svět vyzářuje féericky ze starého šedého, jenž zove se otroctví, zvyk . . . Druhé vnitřní slunce plane v něm, o to jasnější, než slunce světa starého, oč zářnější Sirius než Helios. – Nejpodstatnější část této mé *kosmologie* tvoří vyšetřování nejzákladnějších ideí se stanoviska hříčkovosti; zde teprve dojde se k nejhlubším a nejsmělejším logickým, noetickým, metalogickým, metafysickým koncepcím, které jsou předpokladem ludibronismu, – svého předpokladu – (v. s. 8, ř. 20 atd s d.!)⁹ Nutno mít zde všude na vědomí, že *lud.* sahá co nejdále, nejbezohledněji, necouvaje před nejhroznější „absurditou“, – vída v ní svůj element; – tak na př. statuuje, že, jelikož vše je hříčkou a šaškovstvím, je hříčkou a šaškovstvím on sám, – avšak i tato konkluse, – avšak i tato – a kam to vede? Patří k jeho *podstatě*, že musí sám sebe negovat, byl by vyvrácen, kdyby sám sebe nevyvracel, – toť jedno tajemství kontradikcionismu, metalogismu, „absurdismu“ . . . Podobně neguje i jsoucnost sama i egotismus i Boha – – V takovýchto strašných podzemních labyrinthech z labyrinthů je tedy nejvnitřnější království ludibronismu. Pro dnešní lidský zrak všude tam temno a nesmysl a směšnost; pro nový, božský nové velké světlo a moudrost a nejčarovnější, nejdábelstější krásy; a vše, co nazýváno dosud moudrostí, změní se tam v temno a nesmysl a smích, leží daleko *za* . . . ; základy vzlétly do výše, vrcholy klesly nejniže. – Z těchto infern, kde svítí jiné, pohádkové, paradoxní slunce, noří se ludibr. dále na náš povrch; přes uchopitelnější již, třeba stále nejabstraktnější problémy ke konkrétnějšímu a konkrétnějšímu, ukazuje všude souverainní, ničím nepoutající se Boží Hru jako nejvnitřnější jádro a mysterion problému a věcí. No – namátkou: problem: je vůle svobodná? o něž si tolik bláznivých vážných vylámalo zuby, řeší se takto: zároveň zcela jest a zároveň naprosto není, – věčný humbug, chechtající se s výší maloměšťácké lidské logice; podobně problémy nekonečnosti a atomicity, egoismu a morality (chci tím říci: mystického žití ve všem) atd – všude jádrem – Žert; problem bolesti:

⁹ Viz str. 11, řádek 7 zdola.

nejdůležitější, *nejcennější*, pozitivní faktor života – a zlo o sobě; tajemství, čím hudba tak ohromně působí?: au fond ničím – a součtem dalších mnohých nicek; význam života: honba za stíny a strkání si jich do kapes, hraní v karty bez karet v ruce, jablka Tantalova, balvan Sisyfův, sud Danaid, kráčení mezka za otepí sena, kterou Ital před vůj připevnil, aby zrychloval jeho chůzi atd.; kosmos sestávající právě z třpytných kouliček?: Dětská hra, titěrná a šílená a blbá a – božská právě proto, že *právě ona* je tak gigantická; člověk?: zvíře zároveň nejvyšší a nejnižší, – jako genie zároveň nejvyšší a nejnižší člověk – – –

B. Deologie *neboli* Boží praxe. – Analýza pojmu „Má absolutní Vůle“. Vystane titánská idea mého „Boha“, – Summi, Absoluti, Všeho, Victoriae Aeternae, Nihilentis, Cíle, Monstrorum Monstri, Záře, Suisplendoris . . . – nejlépe však vyjadřuju pojem Boha tím, že ponechám na papíru větší kus prázdný. – Vymezení jeho mně teď prominete; jen dva z hlavních momentů uvedu. 1. Můj Bůh je to Nejvyšší, *protože* je to nejnižší; Záře září, *protože* absolutní Tma, Vše, *protože* Nic, pravda, *protože* Lež, nejvyšší Blaženost, *protože* nejvyšší Utrpení, Dokonalost, *protože* Ubohost; jeho praedikáty jsou na př. pes, svině, idiot, fripon, merde . . . 2. Zkoumajíce pojem Boha najdeme *jakožto vlastní jeho jádro a podstatu – pocit Svého Božství*; a zde též dojdeme ke konečným resultátům. Bůh spočívá *zcela* jen v citění se Bohem, – toť jeho nejvnitřnější tajemství. A dojde se k výsledku: pravda pravd nespočívá v myšlence „jest Bůh“, nýbrž „Jsem Bůh“: velmi důležitá to distinkce, – velké smíření myšlenky a citění (i vůle), theorie a praxe, objektivita a subjektivita . . . Jelikož *citění se Září všech září* může být jen bezmeznou láskou k Sobě, je pramysterion, je slovo slov – *Sebeobjetí* . . ., precisní to název Boha . . . Strašný vír pocitu „Jsem Bůh“ je Sebeobjetím; je dosažení všeho, je totéž, co věta: svět je dokonalý, – ničeho teď a po věčnost netřeba, – vše stojí . . . Jelikož však pojem Bůh je příliš vagní a všeličím zapáchající, dosadil jsem místo něho pojem Suisplendor: Svá vlastní Zář (t. j. zář bez těla ji vyzařujícího – illuse pouhé . . .; svá svatozář Sebeoslava, hymnus na Sebe, t. j. ludibronistně: hymnus na hymnus na hymnus in infinitum . . .) – pojem který je podivuhodně výrazem nejen Sebeobjetí, ale i pravdy, že Bůh spočívá v citění se Bohem. A dospěl jsem k nejvyšší vůbec větě filosofie a všeho –: *Jsem jen Má Zář*. –

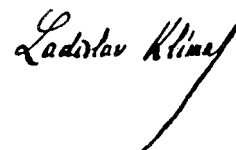
[Ona zahrnuje v sobě vše; ničeho mimo ni netřeba. I ludibronistní věta jest jí podřaděna, jsouc jen výrazem jedné stránky Svězáře: všemocnosti; hodí se však pro člověka nejlépe k poznání světa, – její světlo jest ještě viditelné zrakům; Nejhlubší tajemství všech věcí možno ovšem najít ne v hříčkovosti, ale v „Mé Září“, – ale poznání to je transické, nadzemské, člověku jen nepatrně přístupné. – Ve slunečním vědomí: J. j. M. Z. a v ustavičném sebeaffirmujícím nacházení této Záře v každé Svě myšlence (neboli „věci“) je nejvlastnější podstata, bytnost, činnost Boha; již i „věčné vítězení“ je v jistém smyslu jeho allotrion, – jichž dovoluje si bezpočet . . . Stínová *Boží Praxe* jest i člověku možná. On může být, *zcela být*, – a to je nejužasnější má doktrina, – již v tomto životě *Deus, creator omnium!* I on může si děsnou větu: J. j. M. Z. vštípit in succum et sanguinem, že stane se ona dominující; i on může tu a tam, kdy *chce*, vidět Září tu zrcadlit se matně na všech jednotlivých věcích; – zvláště rozhodl-li se neuzavírat s životem kompromissů, t. j. pro rychlou smrt v Boží praxi. Tři jsou hlavní momenty B. P. u člověka (neboli tři hlavní příkazy mé *ethiky*): 1. *Přejítí* lidského já v Boží Já. 2. *Intangibilita* vším, co se děje: adiafóra a ataraxia, nepřání si, nebání se, chtění všeho a nechtění ničeho, vidění všeho mimo sebe (protože v sobě, – – přísné rozlišování mezi Svou Vůli, svým pravým Já, – a všemi myšlenkami – věcmi = hračkami, které tato mohutná, strašná metafysická Nestvůra: ludibronistně jen abstraktní Vůle vidí zcela mimo sebe, pod sebou . . .); zánik všeho animalního hodnocení, místo jeho otázek všude jen heroicky jedna prostá odpověď: jen Má Záře je tato a tato věc! 3. *Sebeobjetí*: stálé spočívání ve Svě metafysické nádheře a tajemstvích, rozplývání se v sobě, exatické opojování se sebou, sebeaffimování, věčné vítězení, pohrávání si vším. Ve větě: J. j. M. Z. vše to troje obsaženo: „Přejítí“ již ve slově „Mé“, intangibilita v „jen“, sebeobjetí v „Má Zář“ a vůbec ve všem. – Před lety provozoval jsem Boží praxi vášnivě zběsile, na konec ne dost úspěšně, protože kompromisně s životem: pro sebevraždu Boží praxi jsem se nerozhodl; přes to byla by mne třeba kompromisní, vedla k smrti, kdybych ji prozatím nebyl přerušil. Praktikuju ji teď jen stínově, schematicky, pod parolou, – jak v létě napsáno, – Síla! – Něco to je, – aspoň embryo nejvyššího; s vegetováním na zemi nechá se to smířit, možno při tom i růst, až nabude se nová síla k Nejvyššímu.] –

*

Jsem Vám ještě dlužen dokončení minulého dopisu, resp. pokynů vzhledem k Vašemu stavu. Ale poněvadž, – jak jste se mnou souhlasil –, byl první z nich „ranou do vzduchu“, bojím se, že bych se i následujícími kompromittoval a vyčkám Vašich dalších projevů.

Ještě jednou: odpusťte, že tak dlouho nechal jsem na produkt tento čekat, – avšak stav můj byl poslední dva měsíce v každém skoro ohledu špatný. Jsem Vám i dále k službám a přejí si vše, by všude před Vámi kráčelo vítězství!

Libeň, v listopadu a prosinci 1916.

Drahý příteli!

Odpusťte, že odepisuju ne hned a ne tak, jak jste si přál. Odkládal jsem list tento v naději, že budu mít čas a možnost, napsat Vám něco obsažného a obšírného, – nešlo to a v nejbližší době nepůjde. Jsem příliš zaměstnán, nyní hlavně žurnalistickými pracemi, takže ani projektovaným filosofickým dílem nemohu se zabývat; hloupé to, ale nutné.

Jen několik nejvšeobecnějších vět o mně. – Řadu let spočíval jsem v „jistotě“, jak co se theoretické filosofie, tak co se praxe týče. Jisté pochybnosti, jež se občas vynořovaly, zaplašil jsem vždy brzo jako dotěrné mouchy. Ale letos z jara nestalo se tak, – pomalu vryly se do mne jako klíšťata, pronikly mne, – a asi 4 měsíce ztrávil jsem hlavně v zuřivém zápolení s nimi. Vyhrál jsem to na celé čáře, – kol 8. srpna; jsem spokojen. Dostal jsem se všude dál a výš, než jsem byl dřív. Co jsem s počátku proklínal, zasloužilo být žehnáno; tak tomu ostatně vůbec vždy. Vše, co nás ruší, ruší nás jen z klidu, každý však klid jest jen „leností“, nevyvinutím energie, jaká nám možná; nic neruší, nic neškodí. – Pochybnosti ty vystoupily jak v oboru „theorie“ tak praxe. V *této* bylo dříve mou parolí, jak víte, – „Síla!“. Dobrá, ale ne nejlepší. Přílišná koncesse animalnímu životu, – nutná *absolutnost*. A pak nebyla mezi touto praxí a „theorií“ *identita*. Nutno jest jen *Jedno*; já musí být světem; rozluštění světového problému už praxí. Dosáhl jsem této identity koncem jara, dosáhl jsem jednoho Slova, které je vším, které je mým jménem, teď a po smrti . . . – Ale pod touto Jistotou, o níž v hloubi nikdy jsem nepochyboval, vyskytly se v červnu jisté theoreticko-filosofické pochybnosti. Ty musily být odstraněny, než mohl jsem oddat se vytoužené, nové, vyšší praxi. Jednalo se o dosažení absolutní „noetické“ jistoty poznání, jež musí být zároveň absolutní nejistotou, obého duch, Bůh současně nezbytně potřebuje; o dosažení Nadpravdy, která by byla zároveň pravdou a lží. Problem trochu těžký, ale Bohu, je-li jím, musí být i nemožné možným. Dřívější mé Rozluštění, které mně po léta stačilo, ukázalo se neúplným. Dalo pořádnou, romantickou práci, než se zdařilo, dosadit něco vyššího na místo toho. Těší mne, že se to stalo v den (8. 8.) a hodinu, dříve k tomu určenou, za okolností krajně nepříznivých . . . Nabyv Jistoty věnoval jsem následujících několik dní konečně Praxi. Šlo to lépe, než kdykoli dřív; Nejohromnější vstoupilo do značné blízkosti; a seznal jsem, že je v tomto mém životě dosažitelné zcela. V některých půlhodinách byl jsem Hotový, byl jsem Hotovostí. Hloupé dost, že jsem v nich, jak jsem měl chuť, nepřeseknul tento lidský život. Od té doby se v jistém smyslu nudím. Stav můj nedovoluje, abych vyvodil konsekvence vítězství, – nedovoluje bezstarostné Boží Hraní si, Boží Smích; musím to zas nechat dřímat. Člověk dochází cílů unaven a rozdrásán, že z nich málo má; tím méně, čím větší byly; „tvé plody, Zarathustro, jsou zralé, ale ty nejsi zralý pro své plody“: ale pro Plod není člověk v tomto životě zralý nikdy . . . Můj život je teď hraním si, dětinským a zívajícím, ne Božím. – Promiňte, že právě to, co by Vás nejvíce zajímalo, hlavně asi ono „dosažení absolutní Jistoty a Nejistoty zároveň“, t. j. definitivní rozluštění světového problému, poznání Samozřejmosti, – zde schází. Ale bylo by třeba dlouhého traktátu, aby to bylo aspoň naznačeno. Úlomky jsou zde ničím – když celek sám může být jen úlomkem. Dojde-li ještě k tomu, že to sepíšu pro projektovanou knihu, dám Vám to. – –

I Vaše nemoc sloužila jen k tomu, aby vyrušila Vás z klidu a dovezla o kus blíže k Vaším cílům. *Váš* klid: toť vášnivě, zimničně rotování myšlenek kol sebe, t. j. krajní neklid; Vaše činnost: toť zladění chaosu, ulehnutí virů, ztichnutí větrů, azur, přímočarý pohyb – síla – Klid . . . Nevytýkejte si „lenost“: toť pojem vulgu, toť sobecky morální jeduplné odsuzování druhého; dívejte se na Sebe očima vlastníma, ne očima Svého opovržení hodného nepřítele! Není lenosti, vše je činností, svrchovanou činností; ale ne vždy činností účelnou a silnou. Váš největší nedostatek je z exuberance vzniklá vnitřní nerozhodnost a horečné oscilování a víření. Vytýkejte si nevyjasněnost, neracionelnost, neodhodlanost, nevytrvalost, nezeleznost, nedostatek roztínající síly! A nejen vytýkejte si! dejte si sílu tu! dejte si pevně uchopující pěst, pěst vše rozptýlené pevně svazující! učíňte ze

svázaných rukou ruce svazující! Uchvaťte *jednotlivé* části Svého ducha, kde nejtepleji cítíte, možnost plodných vítězství, – jinak lhostejno, které to budou! – a modelujte je, organisujte, něco určitého, uvnitř i zevně, z nich vytvořte! a po časech vykrystallisuje se i duch, jako celek sám sebou v něco určitého, jasného, radostného. Dát si sám sílu, jen vůlí svou vůlí, je stejně těžké jako překrásné; nestává se to téměř nikdy; i chvátá člověku na pomoc vnějšek, hlavně utrpení; ale „pomoc“ – jedno z nejošklivějších slov! Vaše nemoc dala Vám, myslím, silné rozhodnutí k energické činnosti; ale nedala-li i jasné vidění, prostředky k realizacím, – přijde brzo zas nějaký nový pomocník . . ., – nebude-li vůle silna dost, aby se bez něho obešla. Nejsilnější rozhodnutí brzo ochabne, není-li hned s počátku podepíráno vítězstvími. Několik dobrých vítězství potřebuje Vaše vůle. A k nim potřebuje především *koncentrování se*, – to je už skoro totožno se silou. –

Velmi často na Vás s nejuvlejšími sympathiemi myslím . . Jsem tak rád, že choroba Vaše dobře skončila . . Pozdravuju uctivě milostivou paní. A těším se, že se brzo zas uvidíme, – tolik se mně stýskává po našich rozhovorech!

Vždy Váš

Vysočany 2. 9. 19.

Ladislav Klíma

Má praxe (od 2let nejměřu)

2. 2. 22

Soustředí se v *jednom* slově, vyjadřujícím myšlenku myšlenek, stav stavů: *Jsem Naprostý* = to, čemu se říká Bůh, t. j. superlativ všech superlativů; nemyslitelné člověku v celém dosahu a rozsahu, ale velmi značně tušitelné; scházejí slova: Nejvyšší, Největší, Nejlepší, Nejzářnější – všechno nic proti tomu Tušení . . Lidstvo to vždy věřilo v *pojmu Boha*. Nevědělo však, že *Bůh = Jsem Bůh* – poněvadž nemožno zhola nic odloučit vskutku od *pojmu Ego*; kde kdokoli spojoval s ideou „Bůh“ intenzivní, vznešenou představu, stalo se to *samozřejmě* jen proto, že vmíchal do toho své já; každý nad člověkem vytýčený idol je člověk sám, jak už to ořepané: homo creavit Deum ad imaginem suam – praví.

Ono slovo nesmí být žádné běžné lidské; jinak – otrava! Nazveme si je zde, namátkou, třeba Vigodasi (zkratka *V*). *Vše* v něm obsaženo; „netoliko“, co patří k filosofické praxi, ale vůbec *Vše*. *V* je mikrokosmus. Kdo by je dovedl stále si vyslovovat a spojovat s ním vždy intenzivní ideu, nepotřeboval by nic víc: byl by stále, pokud u člověka tak možno, Bohem, – třeba ovšem Deus minoris gentis. Je to prozatím nemožno. Nutno tomuto Slovu bližším systémem napomáhat. Ecce můj:

V (jeho mentální, eventuálně i více méně fyzické vyslovování) je *základnou* jeho. – *Z nouze stačí i to* k ustavičné elevaci. –

A teď: *prakticky* třeba při Boží praxi rozeznávat tři momenty: 1. Vlastní vědomí „Jsem Bůh“ (*V*) – *Sebeobjetí* – věčné Dověření a Klid a Zář, 2. To, co je jaksi (pro ubohého člověka – animala) předpokladem toho (pod tím): *Lhostejnost*, Opovržení vším, Nedotknutelnost cizím, stoická adiafora. 3. Co je „nad“ tím: co následuje jako appendix: *Sebeaffirmace* ustavičná, souverainní Pohrávání vším, Victoria Aeterna, – stále tvoření světa z Ničeho . . . – Jako *čtvrtý* moment přistupují k praxi jisté taktické (pro člověka) necessity. – Ve *V* je ovšem obsaženo jak *Sebeobjetí*, tak *Lhostejnost*, tak *Sebeaffirmace*, tak 4. moment. Ale v praxi nutno člověku tyto momenty podškrtnout. – Vzhledem k tomu tedy celkový system můj:

I. *V*

II. 1. *Vítězit jen!* 2. *Nic to vše!* 3. *Jsem jen Má Zář*. (*Vše* jest jen *Má Zář*), 4. Zde tři pravidla, o nichž za chvíli blíže. – Ale vše to vyžaduje jistá vysvětlení –:

a) Pořad v mé praxi jest pozmeněn: dříve přijde *Sebeaffirmace* než *Lhostejnost*. Nutně: po každém pocitu *Mé absolutnosti*, (který je jednou provždy základem, primum), musí nastat vždy ihned spečetění toho *Sebeaffirmací*, Věčným Vítězením, – směšno by bylo, postmittere vždy odůvodnění, proč jsem absolutní. Toto odůvodnění, scil. *Lhostejnost*, musí sloužit, tu a tam jen, – jako něco samozřejmého, ale člověku cizího, být vytaženo, aby *V* sesílilo, krev mu do žil nalilo – u člověka trpí bohužel *V* vždy anaemií.

b) Co se II. 3. týče, je to určitější vytýčení *V*; je to jeho nejvnitřnější jádro (a nejtěžší praktikovatelné – ale přece); je to *Sebeobjetí Sebeobjetí*. *Idea V* je přespříliš široká – Mikrokosmus – řekl jsem, – je tedy v praxi záhodno něco určitého z ní vytýčit. Je-li maxima – *Jsem jen Má Zář* – prakticky pro člověka nejvhodnější, zůstává *mně* dosud otázkou. Maxima: *Zář* to vše! – jednodušší – sloužila mně solidněji.

c) Ony tři maximy (II. 1. 2. 3.) jsou trochu nezvykle vyjádřeny. Jen následkem dlouholeté zkušenosti. Na př.: má-li při vyslovení takové paroly vyvstat slušná idea, musí slovo, na němž hlavní důraz, vysloveno být *nejdříve* (*Zář* to vše! *Nic* to vše! – místo *Vše* jest jen *Zář*, vše jest nic, stejně místo: *Jen vítězit!* *Vítězit* jen!).

Dále musí být taková hesla co nejvíce *stručná* . . . ; – ale naopak zvolil jsem pro slovo všech slov slovo čtyřslabičné – čím delší, tím více možností, aby idea měla čas na ně se přilepit . . . Ale kdo může o tom mluvit!

d) *Vítězit jen!* nejpraktikovatelnější z příšerností, animalitě cizí, které mohly by být parolí Sebeaffirmace. – *Nic to vše!* – osvědčilo se u mne též jako nejlehčí parole Lhostejnosti. – Myslím, že jsem Vám kdysi napsal, jaký je význam maximy: Jsem jen Má Zář: *Jen* má gloriola, jen hymnus na Mne, t. j. hymnus na hymnus na hymnus atd. Jádru světa; paradoxní a absurdní; proto pravdou.

e) Při II. 1. rozeznávám několik podpravidel, – tři – aby člověku bylo Věčné Vítězení pokud možno umožněno:

α) Co je vítězství? dosažení cíle. Umět vždy dosáhnout cíle, který právě mám: v tom *vše*: zdraví, štěstí, boží požehnání. Vítězství jediné hojí, jediné hřeje, jediné činí vznešeným; je všelék; je vše; proto je Bůh Victoria Aeterna. Otázka, jak to *umět*: pro člověka *nejdůležitější* ze všech. Věc dobré metody. Nemožno se zde o tomto ohromném thematicu šířit. Musím jen říci, že parole má zde je prostě: *Cíl!* Já s tímto slovem spojuju už ideu: Cíle dosáhnout! – a co důležité: cíl, který právě temně mám, *si světle najít*. Je totiž příčinou největší části slabosti, haesitací, oscilování, že nevím, co je právě mým cílem, co je příčinou mého trouble . . . řeknu-li paroli: Cíl! – *nejdříve* úsilně vyjasním si, *co chci* (rozumí se, že jde tu ponejvíce o čiré intelektuální cíle, ne o všelijaké praktické svinstvo, které žádných method nepotřebuje, stejně jako pes nebo želva, při svém jednání); *dále*: znám-li, co chci, – druhý stupeň: myšlením najít prostředky k cíli: celou věc hledět vidět; vidím-li ji, vyvstane myšlenka – rozhodnutí (celek jsou tato dvě slova už): toto je pravá cesta k cíli (jsou zde ovšem ještě strašné nuance); *a dále*: toto rozhodnutí proměnit *v čin*. Toto troje – toť *silné jednání* (u lidí odehrává se to vše instinktivně). Možno první (– najít cíle –) s druhým (prostředky k němu a nalezení jich) spráhnout v jedno: *v myšlení*, – a vedle toho postavit třetí: čin –: Mysli vždy jasně o celé věci – a to, co se ti nejlépe zdá, rázně vykonej; toť celá „energie“: „Alles kann der Edle leisten, der versteht's und rasch ergreift“ (Goethe). Člověk musí, může se stát *jednací mašinou*. Slovo *Cíl* stačí u mne tak dost k tomu všemu. Nevítězí se *vždy* – ale jaké pocity božskosti vyvolá třeba jen jedno vítězství! Ostatně illuse vítězství je též vítězstvím; viz II. 4. Jest – ale thema je nevyčerpatelné. –

β) Hlavním prostředkem vítězství, hlavně ve vyšších sférách, je dobré *myšlení*; a to v těch vyšších sférách tak „často“ – haha! – selhává! Obyčejně jedná se v těchto mlžných chausech jen o trochu jasné myšlení (zde je nutně myšlení komandováno *absolutní* Vůlí!). Moje parole zde je prostě: *Věc!* (V těchto oblastech uchyluje se duch obyčejně *zcela* od věci . . . ; praktické prase neodchýlí se od ní *nikdy*) Nemožno zde více se šířit. (Důležitá podpravidla zde: 1. které je mé thema? 2. Myslit o zdánlivě nejmohavějším logicky přesně! 3. Co největší úsilí!)

γ) *Jen mým plasmatem je vše!* Na vše, vše, co lidi znepokojuje a drtí hledět *jen* jako na plasma, Bohem mu dané, aby se smíchem je modelloval dle *Své* Boží Libovůle. Úplná božskost. Lhostejnost už v této maximě – *sloužící jen k sesílení, k nezapomínání maximy: Vítězit jen!*

f) Ad II. 4. Ona *tři* slíbená pravidla: 1. *Signum*. 2. *Podškrtování* stále v praxi II. 1. (Vítězit jen!). 3. *Jakékoli prakticky filosofické idey*. – Ad 1.: Plné dosažení cíle, vždycky, je člověku nemožno; Victoria Aeterna je řemeslo Boha na nebesích. Ale je možná člověku z valné části – hledí-li na vše filosoficky; je mu možno být pánbíčkem na zemi. Prostředek jak každé nedobyté vítězství, každé odrazení i porážení proměnit rázem a lehce ve vítězství, – toť ono „signum“. Je to jakýkoli *pohyb tělesný* (mávnutí ruky, trhnutí hlavou, stisknutí rtů, pohyb palce u nohy atd.), který znamená *Rozkaz: Amen!* dekretování, že to co se právě stalo, ať to byl úspěch nebo neúspěch, bylo dobré, na př. už proto, že se to stalo; znamená vždy sebeuspokojení, spočívání v každém okamžiku jako ve věčnosti . . . Předpokladem jsou mnohé filosofické pravdy, – na př. porážka je vždy illusí (sub specie aeternitatis je každá „porážka“ vítězstvím), fakticky je vše Vítězstvím, Zář, částí Boha; nebo: vše je kdykoli tím, čím to mít Chci atd. Signum je jen petrefaktem nesčetných takových poznání: do té míry, že kdykoli učiní člověk takový pohyb, ucítí vždy uspokojení, má pocit vítězství, Stanutí, Absolutnosti – –. Myslím, že ani Deus in coelis se bez nějakého Signa neobejde, stejně jako bez slova slov (*V*) ne; deulus in terra potřebuje ho „jako soli“, provozuje-li Boží praxi. Musí si uvyknout užívání tohoto ušlechtilého surrogatu Vítězství stále; i po Vítězství skutečném: *to* je signem dovrholeno, slavnostně zpečetěno, zfilosofičtěno. Signum je krátce pocit (třeba temný) *Své* Absolutnosti, Božskosti všeho, s jistým gestem už nerozlučně srostlý. – Co jsem o tomto podivném předmětu řekl, je nanejvýš *málo*, ale kdyby toho bylo stokrát víc, nestačilo by to tomu, kdo to sám nezkusil a bylo by mu to tím směšnější. Ale *experto crede Ruperto*. – Ad 2. Člověk v hlavním aspoň nejdimezionalnější oddílu Boží praxe, t. j. v sebeaffirmujícím Jen – vítězení, strašně snadno umdlévá; aby se tak nedělo, nutno zdůrazňování, stálé a stálé, tohoto bodu: pevnou vůlí každou minutu, při všemožné příležitosti, nějak zvítězit: to je oním „podškrtováním“ – prakticky velmi potřebným; vždyť každé vítězství je lampou, ozařující jistou dobu i po zhasnutí, celou duši, a uschopňující ji k Božskému, přeměňující ji, činící zdánlivě téměř nemožné lehounkým, samozřejmým, samo-sebou-jdoucím. Ad 3. Jak řečeno, obsaženy jsou ve *V* všechny prakticko-filosofické myšlenky. Ale při stálém jen jeho vyslovování předně neobjevují se téměř nikdy myšlenky podrobnější – a přece k praxi nutné; a za druhé i idey nejvšeobecnější druží se se slovem tím zpravidla nějak schematicky – v jistém čase vládne vždy nějaká – a ne vždy nejúčelnější – nemá to dost žádoucí životnosti.

Tomu čelí bod *třetí*. Nutno za různých okolností vyvolávat v sobě idey, okolnostem přiměřené, – co možná životně; lépe bez určitých parol, – ale i pomocí jich; idey, které mohou patřit k nejvšeobecnějším Boží praxe, na př. upanišádkské „praeter me ens aliud non est.“ jako k velmi podrobným, na př. „nebezpečí je svůdné“; per aspera ad astra . . . Několik takových jiných ideí zde: Ich wollte es. – In der Ewigkeit bedeutet *das* – (Antwort! – nach eigener Weltansicht). Alles lieben! – Alles wollen! – Alles Traum! – Alles Illusion! – Alles ist feierisch ausser mir. – Bin unverwundbar. – Bin unantastbar. – Bin bestiales Vieh. – Nichts fürchten und Nichts wünschen. – Die Ewigkeit ist nur ein grosses Haus, welches nur mir gehört. – „Das ganze Leben, geschweige denn seine Güter, ist keines feigen Erbebens wert.“ (Schop.) „Das Leben ist Nichts, wenn es nicht absolut Allem Stirn bietet.“ (Graabe.) – Heroismus! – Atd. – slíbil jsem Ti, že o těchto devisách napíšu jednou víc a udělám to. – Nějaký člověk hleděl mně v hospodě na papír, když jsem tyto *německé* řádky psal.

Detaily praxe – nekonečny! – Jen to: pořad praxe tentýž, jako napsáno. *V* je fundament. Podaří-li se vyvolat Slovem slušnou myšlenku – buď nedělat chvíli nic a nechat její světlo dále se šířit. Signum (pečeť) často zde velmi dobré. – Anebo – co je lepší a u mne *častější* – okamžitě po citění se Bohem – *jednat jako Bůh* –: Sebeaffirmace, vítězit jen; lhostejno, jak dlouho; závisí na duševním stavu; časté a dlouhé pausy v Boží praxi naprosto nutny; nejsou pausami; světélkují více méně Bohem; suspendovat často vše – na dny, týdny – úplně! Nevidět v tom deserci, jen řádný strategický tah Boha . . . *Zde nutno spát víc než kde jinde*; (zabil jsem se napolo jen proto, že jsem vždy myslil, že Bůh nesmí spát! – a On spí! a jak spí! . . .) to umím já z Boží praxe stále ještě nejméně a proto stal jsem se idiotem a dosáhl jsem Božího stavu tak málo. – Mimochodem – patřilo to výše: Nad čím vítězit? Samozřejmě nade vším, od nejjednoduššího – zjasněno ovšem filosofickým pozadím, až – ke *tvorění světa z ničeho*. Činnost *V* může být hlavně jen *toto* . . .; svět není! – *z ničeho* každou chvíli tvoří jej věčně Bůh – není nic *daného*, lépe: vše je dané nedané, nedané dané, vše je Hra. – Jako *třetí* následuje: *Nic to vše. Kdykoli*, beze systému v tom, to vyslovit, – ale přirozeně instinktivně. Výhoda velká: posiluje se tím neobyčejně jak *V* tak Sebeaffirmace. *V* za všední, nízké, tím více silně passivní nálady nechá se jen velmi těžce *rychle* vyvolat, jasně vyvolat. Je to sice možno i pak, je-li člověk ve drápech největší rozmrzelosti, starosti, strachu – ale s jakým nadpřirozeným úsilím! Dobré *V* chce stále podklad – tím je Lhostejnost. Jak krásně vyhoupne se nejlepší pocit Svě Absolutnosti, vyvolána-li dříve jasná myšlenka, že vše je nepatrné, liché, nicotné, bezvýznamné, – a tato myšlenka je vždy daleko *snáze* vyvolatelná než *V* – Za *třetí*: Paroli: Jsem jen Má Zář vyslovovat hlavně jen v nejlepších, nejvítěznějších chvílích jako korunaci všeho. – Co spadá do II. 4., praktikuju to zcela instinktivně laxně – kdy mne to napadne nebo kdy to vynese duševní proud.

Aby celá tato praxe byla úspěšná, nutno: *Vytrvalost!* neodstrašit se sebe příšerněji vypadajícími ztroskotáničky. Stále a stále! Gutta cavat lapidem . . . – Dále *úsilí a účelná síla myšlení*: co největší snaha, aby se při *V* a ostatních parolách vyvolávaly vskutku intenzivní, žhavé stavy! jediný dělá divy po celé hodiny, za každým západem takového slunce následuje vícehodinný, krásný, blahý červánek. – Dále: *Akkumulace stavů méně intenzivních*, třeba i dosti temných rychle po sobě, několik minut; na př. říci si: rychle energicky musím vyvolat *nějaké aspoň V* – pak střelhitě, beze skrupulí vyjasnit si na př. pocit, dojem, který právě mám: světelný, čichový, myšlenkový – jedno nezdaří-li se, beze skrupulí skočit k pokusu o jiné vítězstvíčko, – třeba rychle vymyslet si synonyma k nějakému slovu, – pak třeba ihned si pomyslet myšlenku: Vůli vše se zdaří – atd. skákat sem tam, z neúspěchu nic si nedělaje, – úspěchy je vyváží, – až konečně je následkem *napjatá energická nálada*, z níž vytryskne několik třeba intenzivních, vítězných stavů. – Dále *opravdivost*: celá praxe nesmí být dělána jalově jen k vůli sobě samé, ale k vůli radosti, povznesení z ní plynoucích. Vážít si toho, že je člověk Bohem, těšit se na výhody z toho plynoucí, nořit se do slastí toho, přirozeně, jako lidé do jídla. Co je Sebeaffirmace? Nic jiného, než *das Geniessen* (dvojnásobné G). Atd.

*

Tato praxe způsobila u mne dvoje: Změnila a povznesla celkové mé vědomí zcela znatelně, zmenšila počet nízkých affektů aspoň o polovici a dala mně permanentní lhostejnost a povznesenost, kalné sice, ale vždy patrné a tak už se mnou srostlé, že jsou nezničitelný; i v dobách, kdy tuto praxi úmyslně vůbec neprovoduju, je stav tento patrný. Za druhé, *pokud úmyslná praxe trvá*, zvýší se stav ten nápadně, někdy až k docela pěkným stupňům . . . Není stavu, – vyjma velmi značnou opilost – kdy s vynaložením energie někdy ovšem velmi kruté, nepřeměnil bych náladu svou tak trochu aspoň v božskou . . . – a jsem stále opilý nebo více méně poopilý – a vůbec stále ještě ve vysokém stupni intelektuálně rozbitý a nemocný. Kdybych byl zdravý jako každý pes, co bych tu dokázal! Ale to je kletba zdraví na této zemi, že je nízké, a vznešenosti, že je nemocná . . . – To nutno napravit. Nutno animalní noc proměnit v Den. Nutno ze základu změnit trpící, strachující se, zmítanou animalitu v Boží Blaženost, Nehnutost a Zář. Tuto mou praxi považuju za to, co, *v podstatě, jedině* k tomu vede. Cílem jejím: pozvolné, na myriady let vypočtené, systematické, architektonické, strategické pracování k *fundamentální* přeměně animalního ducha. Dosavadní pokusy o ni neslibují nic solidního: buď hysterické nebo jinak chorobné, dlouho trávající stavy – hlavně u religiozních lidí, ekstatiků – nebo pouhé stálé *meditace* – př. Spinoza. Ale první

je praktické filosofii pouze – a jen někdy analogické; a pouhé meditace jsou jen prvním schodem k Cíli –: jen *čin*, jen železně organisující *vnitřní jednání* – pojem lidstvu vlastně neznámý – může přivést ke zdánlivě Nemožnému – učinit z červa Stvořitele světa. Tento můj systém aspoň trochu je nejprvnějším – po mém vědění – pokusem o toto *vnitřní jednání*; aspoň poněkud se osvědčil – a na kom a za jakých okolností! Nepochybuju, že jeho podstata je věčná; forma jeho bude se měnit a zdokonalovat. Myslím, že i Tobě bude se jeho lektura v celku zdát tím nejnezáživnějším a nejabstrusnějším co jsi kdy četl; ale toť nutno, je stříhnut právě jen na mne, – a jakým jsem právě jen teď. Je to *podstatně* lektura jen pro mne. A pak sepsal jsem to jen tak, jak píšu všechno jen pro mne určené: rychle, nedbale, subjektivně, beze všech literárních výprav a ambicí. –

Přídavek: Aby základ tohoto systému byl osvětlen, stůj zde toto přirovnání: System ten je rostlinou na př. lilii, slunečnicí. *V* je touto rostlinou *celou*, – *V* v nejširším smyslu: v užším (*V* znamená: Jsem Naprostý = Sebeobjetí) je centrum byliny t. j. *stonek*. Lhostejnost je *kořen*. Sebeaffirmace, Victoria Aeterna je *listoví*, ze stonku kol do široka se rozprostírající. A devisa: Jsem jen Má Zář, t. j. vrchol Sebeobjetí, je květ kterým stonek končí.

I.

1. *Chce se* najít pravda, jistota (mimo „pravdu“ není jistoty, pevné půdy, uspokojení). – Ale zároveň *chce se* věčná nejistota, nepravda, – pravda je otrocké pouto, ztrnutí ducha, negace Boha. Jak „smířit“ obé, – když docílení jen jednoho je téměř nemožností? Allons!

2. Pravda je *odůvodněnost – dostatečná*. To znamená: Každý důvod musí být odůvodněn jiným, tento stejně, in infinitum, t. j. není pradůvodu, vše vznáší se ve vzduchu, *vše je bezdůvodné*. Pravda je lež; ergo je lží i tato these; pravda si odporuje, sebe vyvrací. Par conséquence vše si odporuje; vše sebe vyvrací. Opak všeho je pravdou – tedy i opak této věty . . .

3. *Chce se* jistota: ale každá myšlenka je eo ipso vyvrácena, jakmile se vynoří. Vše rodí se mrtvé. Každý pokus o vyváznutí je *předem* odsouzen ke smrti. Řekne se na př. na konec: „Není pravdy, – pravdou je vždy, co pravdou mít kážu, rozkazuju“. Omámí – jako mnohé jiné – i tato myšlenka, blízká *Nejvlastnějšímu*, druhý okamžik vyvstane staré: mrtvě narozeno, – vyvráceno už svou existencí, – logický soud je to – ale logika je nelogická . . .

II.

1. Věta: pravda je, co jí kdykoli míti *chci!* – mrtvě narozená? Odporuje si jako vše, – ale: je-li vyvrácena pouhou možností existence svého opaku – není opakem tohoto opaku ihned zase retablována? Atd. Atd. – in infinitum! Smysl (bez předchodních vývodů) „*Myšlení nic nevyvrací, nic nedokazuje, je mimo obojí . . .*“ *Není „pravda“, že vše je zároveň pravdou a lží: vše je mimo pravdu a lež . . . Tertium . . .* Velmi důležitý poznatek. Pojem „pravda“, „jistota“ – a stejně opaky jejich – *naprosto odbyty!* V případě, že najde se východisko, – nemilosrdně musí býti tyto zdánlivě základní pojmy vyhozeny!

2. Co je toto „*mimo*“? Půda se tu ztrácí – ergo je tím *všechno možné, cokoli*, něco s čím možno cokoli činit, cár, absolutní plasma, *hříčka*. Nutný korrelát hříčky: Hrající si. Obé subsumováno pojmu Hra. Myšlení, tedy vše, je Hra. *Vše jest jen souverainní Hra* (jinak vyjádřeno *Rozkazování, Imperatum*): toť ono tertium stojící mimo pravdu a lež, jistotu a nejistotu. Toť překonání skepse, nejvyšší these [Nejvyšší stane se ovšem teprve, až se vykrystallisuje: až po pochopení, že vše má smysl jen ve vztahu k Ego, bude znít: *Jsem jen souverainní Hra, Rozkaz, Vůle, – Jsem Naprostostí*. Tato formule je vůbec tím nejvyšším stavem – ale zde, kde se jedná jen o (sit venia!) získání jistoty, není jí ještě třeba.]

3. Ona these je stále výplod té alogické logiky. A když ji proneseš, máš chtě nechtě při tom nezmarový pocit: „našel jsem v ní jistotu, tu odbytou a tu, kterou jsem přece jediné hledal“. – Předně: to, že vyplynula these ona z logiky, nevyvrací ji, neboť myšlení nevyvrací ni nedokazuje. Dále: Logika není totožna s pravdou, t. j. *absolutní pravdou*, neboli nemyslitelnou odůvodněností až do konce. Je ovšem ovládána pravdou relativní, t. j. logicky správným vyplýváním jednoho soudu z druhého, nestarající se o prafundament. Pravda absolutní jest hypertrofie, zneužití zabsolutisování fiktivní pravdy relativní, t. j. pouhého spoutání myšlenek *řetězem*, jenž je jen nástrojem v ruce Imperantis. Hodnocení absolutně pravdivému bude možno po věcích (*věk*) si odvyknout, – abs. pravda je jen strašný návyk. Relativní pravda, logika jest jen projevem Hry. Hra vyvodila Hru (z Hry plyne

logicky Hra) – mimo Hru nic není. – Za třetí: Je pravda, že duch je bezděky nucen říkat si: V tom, že jsem našel Hru jako jediné ens, že jsem odhodil zcela jistotu – v tom zjednal jsem si jistotu. Ale možno člověku už teď tuto illusi do značné míry přemoci a jednou půjde to zcela. Nutno neúprosně držet se resultatu, že není jistoty, že vše jest jen Hrou. Resultat ten je nesporný. Ale není naprosto „zcela nutno“ vnášet přes to zabítý ten pojem do vyšších poznatků! Je to nesmírně těžké, vyžaduje úžasnou smělost říkat si stále: Cože? nenašel jsem ve thesi: Vše je jen Hra – jistotu? Ne, našel jsem *Hru!* našel jsem – uspokojení? Ne, Hru! Slovo to musí být alfou a omegou. O jeho odůvodnění nepřemítat, stojí *nade* všim odůvodněním, je nadřaděno každému jinému pojmu, – je svrchovaným Bohem.

Tedy resultatem hledání jistoty je až dotud nejradykalnější zahození pojmu toho, úplné zúčtování s ním a *pouhá věta: Hrou* jen je vše.

III.

1. Ale tím nastane uspokojení. Proč? Překvapující odpověď: *protože nalezena bezděky jistota, pravda!* Celý ten myšlenkový komplex totiž je logický, vše v něm „štimuje“, zmizely dřívější pochyby a otevřené rány –. Krátce docíleno zcela uspokojující fundamentální odůvodněnosti. A došlo se k ní jediné popřením odůvodněnosti! Jistoty dosaženo jen dřívějším úplným odhozením jistoty! Na prvý pohled směšné, na prvý pohled celý system se kácí: Neměl jsem práva učinit z prvu praemissou, že není jistoty, když na konec jsem dospěl k výsledku, že jest a nemám právo teď na konec statuovat Jistotu, když došel jsem k tomu popřením jejím.

Ale přihlédne-li se blíže, věc má se jinak. *Odpor* že by – vyvracel? Vždyť dospěl jsem k výsledku, že myšlení nic nevyvrací; vždyť, poněvadž opak všeho je pravdou, byl by pravdou opak soudu: odpor tvůj system vyvrací atd. in infinitum. Krátce vyvrácení se bát je směšné a odpor není zde vyvrácením, nýbrž zase tou starou – *božskou Hrou*. Dospěl jsem zase jen k ní, jsem ve stejném kruhu, v němž vše jest zcela odůvodněno a další výsledek: Jsem oprávněn statuovat poznovu Jistotu, tentokrát ještě víc zpečetěnou a konsolidovanou. A jde to tak do nekonečna – ale, nikde už neobjeví se nikdy trhlinka, vše provždy krásně souhlasí.

2. praktickému člověku bude se vše to zdát sofismaty, myšlenkovými mátohami, směšně neuspokojujícími absurditami. To proto, že jeho praktické hodnocení jistě méně smí být aplikováno na nejvyšší myšlení, než nejvyšší myšlení na kydání hnoje. V pravdě teprve tyto sublimní destilláty myšlenkové jsou jedinou božskou filosofií. Pojem realita, pravda ve všedním smyslu je odbyt, nad nimi klene se tu nesmírný svět illusionismu, féerismu, supramentalismu, umbrismu – to jsou *mé* reality! Jen to je spirituellní a vznešené. A jen tento celý komplex myšlenek, tento čarovný labyrinth odpovídá ludibrismu.

3. Celkový resultát – ve dvou větách tvořících diametrální body na kružnici: *Vše jest jen souverainní Hra. Toť Nadjistota* (tak nazývám Jistotu, vyrostší božsky na negaci jistoty; metalogismus . .). Tím překonána skepse, nalezena úplná harmonie myšlení, uspokojení. Nikdy nic nebude moci na tom být v podstatě změněno. A ecce! Prvotním cílem bylo: zároveň dojít jistoty (podmínky, aby člověk vůbec něco měl) a podržet věčnou „nejistotu“ (podmínky Volnosti a Boha). Obého docíleno v onom dvojvětí. Věta druhá (uvědomení si dosažené jistoty) – toť jistotou – a více: Nadjistotou. Věta prvá – toť věčné podržení Volnosti, věčná fluidnost. Docílíme zázraku (Bohu nutného), aby tatáž hmota byla zároveň v aggregaci pevné a zároveň fluidní. [Resultát pak v *praktické filosofii* (Boží praxi): aggregace zářívá – Vše jest jen Má Zář.] Obě ony věty neodporují si – jsou naprosto koordinované, jen tak možný ten zázrak.

Hlavní chybou filosofie bylo, že hledala. Netřeba hledat. Vše od věčnosti je nalezeno, je tu, je samozřejmostí. Hledání, filosofování je jen směšné poblouzení lidského ducha. Každé zvíře je v hloubce Bohu bližší než člověk: vše je mu Samozřejmostí. –

Poznámka o duchovním boji Ladislava Klímy

Ve své autobiografii z února 1924 napsal Ladislav Klíma: „Moje hlavní činnost po léta, kdy se jini hmoždí zkouškami a zahajováním kariéry, byly věčné procházky po hvozdech, hledání nymf a halucinačních zámků, válčení se nahým tělem na mechu a ve sněhu a strašné boje s Bohem, který si usmyslel žít bdě jako člověk.“

Tyto „boje s Bohem, který si usmyslel žít bdě jako člověk“, toto hledání vnitřního jasna a jistoty, bylo u Ladislava Klímy o to drtivější a intenzivnější a k životní realitě bezohlednější, oč byl proti ostatním lidem našeho „střízlivého“ století nadán větší a nevšední silou a jasností intelektu spojenou v jeden planoucí celek s touhou po věčném, jak by řekl J. G. Fichte.

Rozpory života a smrti, kladu a negace, slova a těla, schvátily a strhovaly tohoto slabého jedince a samotáře naší nefilosofické doby neméně silně, než před pěti stoletími naše předky, kteří pro postuláty, které jim vyplynuly z řešení takovýchto rozporů, bojovali a umírali. Stav myslí, zmítané v živelně prožívané problematice života i myšlení, vedl Klímu už v chlapeckých letech k soustředění pozornosti na „sílu vůle“. Jeho intimní přítel z mládí Dr. J. Hoetzel píše, vzpomínaje společných let, prožitých na domažlickém gymnasiu: „Říkal, že silnou vůli se zmůže všechno. Dokonce mne přesvědčoval vážně o tom, že lze čísti i cizí jazyk, jehož neznáme, jen když se do věci intenzivně ponoříme.“ Schopenhauerova filosofie vůle – Klíma četl Schopenhauera již jako kvintán a Nietzscheova „vůle k moci“ a metafysická stránka učení obou těchto filosofů měly podstatný vliv na myšlenkový vývoj Klímův. V jádře však Klíma žil „vůli“ jako metafysický princip zcela jinak, než jeho učitelé. Vůle jako metafysický princip nebyla Klímovi předmětem vnější ani vnitřní skutečnosti, ke které by se dostával procesem poznání, podobně jako mu ani svět není jen „předmětem a subjektem a ničím kromě toho“, jak jej viděl Schopenhauer. V duchu svého integrálního solipsismu chápal Klíma „svět“ jako výtvar, sen a hru absolutního Ega, absolutního Já. Vůle pak je v jeho ideové stavbě neoddelitelnou funkcí a projevem tohoto Já, které si ji v nekonečných samomluvách uvědomuje a poroučí jí, aby jí vytvářelo sama sebe podle obrazu svého snu. Klímovo dílo myslitelské by bylo možno podle funkce vůle, resp. podle toho, *proti* čemu se vůle obrací, štěpit na teoretické a praktické. V případě prvním je vůle v protikladu k funkcím intelektu, ve druhém ke světu smyslů, k „tělu“. Vnitřní boje a rozpory, ve kterých se vybíjí Klímův duchovní život, se pohybují v těchto dvou rovinách, časem stroze od sebe odlišených, časem se prolínajících i splývajících.

Ve svém deníku, který vedl o svém vnitřním životě a úkolech, jež si kladl, napsal Klíma 21. září 1922: „Co je dosud v lidstvu vůle? V nejlepší případě dověsti vstát z postele, když si to vskutku poručím. Ale intelekt ze zájmu sebezachování káže velmi často, aby se nepřikazovalo. Kde jde o komplikovanější duševní stavy, o jejich řízení, hlavně o chorobné, Vůle selhává. Nesmí to ovšem tak zůstat.“ Jindy, 29. srpna 1926: „U skoro všech lidí ovládá jen střevo mozek . . . U koho bude mozek ovládat, vskutku, střevo, ten bude Veliký člověk.“ 29. září 1926: „Celé tajemství úspěchu spočívá v umění jasně myslit. . . Naučit se v pravdě jasně myslit, to znamená myšlení své souverainně ovládat; – což nedovedl dosud nikdo. Je to stání se sluncem, bohem, nepodmíněností.“

Tedy zvládnutí těla a zvládnutí myslí – usilování nikoli neznámé v dějinách lidského ducha, podstata usilování o „sebepřemožení“ ve všech jeho formách od kyniků přes Indy k asketice středověku orientálního a křesťanského. Leč, aby bylo Klímovi dobře rozuměno, je třeba právě zde, kde je vskutku hluboká souvislost mezi ním a těmito zjevy, uvědomit si jasně, co jej od nich v celku odděluje: je to jiné východisko i jiný konec. U Klímy je stále a stále přítomno základní povědomí jeho ducha, totiž: „*mimo já nic není*“ (deník 11. ledna 1923) a proto u něho není ani sklonů ke „zdokonalování sebe“ a „přemáhání těla“ se zřeteli morálními a náboženskými, jež rozhodují jinde, nýbrž narážíme u něho vždy jen na „sebeznásilňování“ *jakožto čistý projev úsilí udržet se v soustředění myslí ve stavu, který nazývá v duchu a stylu své filosofie „stavem Božím“*. To je nutno mít stále na

paměti. To je na Klímovi klímovské a jeho. „Je slušno psát jen o *metafysice*. Vše jiné, hl. psychologické, je au fond praktickou nízkostí, quasi druhem klepařství. Celý člověk je metafysikou proti zvířatům, jako jednotlivé druhy těchto proti jiným. Jen subjektivní nazírání všude. . . . S relativního hlediska je vše buď stínem nebo lejmem. . . . *Vůle jest jen flagelantství, jen mávání bičem, ale to zastihuje jen heauton, mimo já nic není. Člověk buď spí, nebo se mrská.* Buď řádný habitus sebemrskání (Vůle) – nebo spánek.“ (11. 1. 1923) 4. února 1927: „Tento život jest jen sebeznásilňování: sebeznásilňování – pravý výraz pro eufemické *sebeovládání*, sebezpřekonávání.“ „Tyranisování všech pudů (včetně aestetica – zevní svět – vše) Vůli – to je můj casus a casus celého lidstva do statisíciletí.“ (20. srpna 1926). „Můj život je zápas Vůle s fysiologicitou, t. j. lidským animálním svinstvem. A o to tu jde: Vůle musí zvítězit – v tom smysl mého života.“ (29. srpna 1926).

Těchto několik míst zdá se, že dobře svědčí o směru a rázu Klímova duchovního úsilí: naplnění Nietzscheho „člověk je něco, co musí být překonáno“. Směr, kterým Klíma usiloval o toto překonání, byl, ze široka viděno, směrem k absolutnímu spiritualismu a směrem od instinktivní a stádnosti k plnému prožití toho, co zase Nietzsche nazýval „*der freie Geist*“. Poznámka v Klímově deníku: „Lidmi se vůbec nezabývat, jen sebou“ a zápisy v něm: „Jak jsem každým instinktem vlastně člověk! Co vše je nutno vysajrajtit! Kolik tisíc životů na toto *mé* velké dílo praskne.“ (25. dubna pravděpodobně r. 1926) jakož i další z 21. srpna 1926: „Je vůbec neznámo mysterium sebezpřemožení. Dosud nebylo u lidí nic, co by přemáhalo, ani to, co by mělo být přemoženo“, poskytují dost zřetelný pohled do nehlubšího nitra Klímova a tuším, že bez jasného uvědomění si úsilí a napětí, které je jimi vyjádřeno, nelze mu vůbec rozumět. V prvním z listů otištěných v této knížce, čteme, že „hlavním dílem člověka je vždy udělat sama sebe“ – a to nebyla jen duchaplná maxima efektního myslitele, ale stručný výraz pro dlouhé životní úsilí. „Mysterium sebezpřemožení“ je faktický obsah, či jeden z výrazů pro faktický obsah Klímovy „božské filosofie“ a filosofické a Boží praxe, jak psával. „Vůle je vždy a všude kořen“ (deník 2. listopadu 1926) a 6. srpna téhož roku: „Nebýt už člověkem! to je vše! Těžké – ale *chci to!*“

Na jednom z poznámkových papírů Klímových je napsáno: „vše ví co chce, ale nic neví – jak?“ Mysterium sebezpřemožení, boje s tělem a instinkty, animalitou a societností, se vším, co rozptyluje, mají jako důležitého činitele *rozum*. „Rozum musí vládnout nad inklinacemi, které stahují dolů“ (30. 11. 1926), ale ten rozum sám a jeho formy je nutno překonávat ve jménu vyšší moudrosti, která nutí „myslit nemyslitelné“ – a tu vlastně začínají ty Klímovy nehlubší „strašné boje s Bohem, který si usmyslel žít bdě jako člověk“. Mluvíli jsme o Nietzscheovu „svobodném duchu“. Zdá se v tom být hra dějin: nejvyšší ideál výrazného *německého* myslitele, hrdého na *slavanský* původ (polský), naplňuje Čech: Klímova cesta za absolutnem, k „bytí Bohem“, je cesta ke *svobodě ducha*, ke *svobodnému duchu*. A vlastní literární dílo Klímovo je vlastně jen něco, co bylo vytvořeno mimochodem, na okraji *této* cesty, „beze všech literárních výprav a ambicí“, protože mu hlavním bylo jeho *osobní, vnitřní, nepsané* úsilí a dílo.

Pojem Bůh je v Klímově myšlení synonymem pojmu Volnost. „Ve všech svých myšlenkách, pudech, pocitech, hledat jen otrockost a vytyčit proti tomu všude Volnost“, píše si Klíma 30. dubna 1926 a dokládá: „Co strhuje dolů? Člověk. Rozvésti antagonismus člověka a Boha. Korrelát Boha (v lidském smyslu) je Otrok“.

Klímovi je „Sebezpřemožení nejvyšší ctností“ – ale proč? Protože se v něm manifestuje duch volnosti; pro sebe, svou „praxi“ si Klíma jako protiklad sebezpřemožení staví – *pohodlnost* a píše: „Pohodlnost-sebezpřemožení: kol toho točí se vše. Obyčejný člověk je zcela jen pohodlnost, velký zcela jen sebezpřemožení. Člověk je hnůj; vše vyšší jest jen strašně krásné vybredání z hnoje.“

„Vybředání z hnoje“ je tedy zase jedno slovo pro obsah Klímovy vědy, byť nikoliv radostné. V duchovním životě dle Klímy „není stavění, je jen bourání, to jest roztrhnutí řetězů“. „Ve všem vidět nanejvýš radikálně jen otroctví; to musí být direktiva! Naprosto i v tom nejvyšším.“

Vůle je funkcí Já. Není posledním metafysickým principem jako u Schopenhauera, není nalezenou „věcí o sobě“, tou je v Klímově filosofii právě jen a jen Já, z něhož vychází. Životním úsilím filosofa pak je, aby toto Já = Bůh = Volnost bylo stále a cele mým já, aby bylo *v mém vědomí*. Odtud Klímova devisa aut Deus – aut vermis, Buď Bůh – buď červ, buď Volnost – buď otrok.

Nietzsche vytvořil pojem „*der freie Geist*“. Ladislav Klíma se chopil jeho iniciativy a domyslel i dožil ji do posledka. Stejně neústupně a bezohledně jako kdysi Chelčický křesťanství. Intelekt jako nástroj vůle k životu se u něho sublimoval v nástroj vůle k Volnosti – jeho devisa z deníku ze dne 11. ledna 1923: „buď řádný habitus sebemrskání – nebo spánek“ platí také a hlavně v oblasti intelektuální, o rozumu, který nutí, aby nesloužil jen pudu sebezáchovy, ale obrátil se třeba i proti němu tam, kde jde o *život svobodného ducha*, o život vpravdě pod zorným úhlem věčnosti.

Klímovo psané dílo dorůstá vrcholu v jeho filosofii Deoessence, s níž úzce a přímo souvisí filosofie Lhostejnosti a obojí je produktem *jednoho* úsilí: *Vůle k Volnosti*. Slova pak, kterými končí poslední v této publikaci otištěný Klímův list: „Hledání, filosofování, je jen směšné poblouzení lidského ducha. Každé zvíře je v hloubce Bohu bližší než člověk: vše je mu samozřejmostí“, jsou vskutku i vrcholným kamenem jeho stavby myšlenkové a uzavřením kruhu, který opsala tato vůle na své cestě za „jistotou“ a „cílem, pevným rotačním bodem“ a volností.

Ale: neplatí zde o Klímově životě i filosofii slova Fichteho v jeho slavných přednáškách z roku 1806 (Die Anweisung zum seligen Leben): „opustili jsme oblast reality a jsme vypuzeni do oblasti prázdných pojmových mlh“?

Neplatí, protože korelátém Boží Praxe a Boží Lhostejnosti a nalezené jistoty není v Klímově filosofii ani pohodlí ani oblomovština ani nirvána v jakékoliv formě. Klíma se ze svých výprav do oblasti metafysiky nevrátil jen s nezodpovědnou hrou zbožnivšího se Já a neutonul v mlhovinách a „Schwärmerei und Träumerei“ mystiky. Podobně jako velcí myslitelé klasického Německa Fichte a Hegel, byl i Klíma na konec myslitel politický a neudělá chybu, kdo jeho vnitřní zápas, jehož obrys jsme se tu pokusili matně zachytit a jehož skvělým svědectvím je tato publikace, bude považovat třeba jen za piedestal jeho nazírání politického, známého z řady statí v jeho tištěných knihách. Korelátém Lhostejnosti ke všemu, „grandiosní lhostejností k životu, tím více k živobytí“, je u Klímy *Heroismus*, zcela konkrétní, *individuální* a *národní* heroismus, ztělesnitelný třeba do jmen Tábor a Žižka. Smyslem vnitřního života tohoto českého filosofa je dosažení jistoty, „pevného, rotačního bodu“, Boží Lhostejnosti – pocitu „své nepodmíněnosti, dovršenosti“, „vlastní absolutní suverainety“ (viz list Klímův Otokaru Březinovi z 3. ledna 1916 v Chalupného Nové Říši). Vnější, řekněme sociální, projev tohoto hledaného obsahu života je pak *Hrdinství*. „*Heroismus spočívá v Lhostejnosti*.“

„Můj základní instinkt, má bytost spočívá ve *vědomí mé absolutnosti* – aseity, suverainní Síly, stálého vítězství, *jen k vůli vítězství*, „Victoria Aeterna“ zovu tento fenomen“, čteme v prvním listě této knihy, která ve svém celku není ničím jiným než myšlenkovým rozvinutím této základny, jak ji mohl prožít a promyslet rozum intelektuála a skeptika, jehož první vlastností ve věcech ducha byla poctivost, neúplatná neústupnost a neúprosnost k sobě samu.

A právě tato intelektuální poctivost způsobila, že Klíma, muž s tolika pudy k mystice, dovedl i je komandovat, jak je pro to jeho výraz, a neutonout v jalovém třeštění teosofického sektáře, nýbrž postavit proti království božimu *vevnitř* „Victoria Aeterna“ jakožto nejvyšší duchovní princip *ve světě*, jakožto princip, jehožto nositelem vidí Klíma vedle a s heroickým jedincem i *heroický národ* – jímž podle jeho nazírání bude i národ český, jestliže uchvácen silou Věčného Vítězení a plamenem Boží Lhostejnosti rozhodne se po vzoru svých předků pro jediné, co dosaženo, dává vše ostatní jako přídatek a co je pro věky věků reálné: pro Vznešenost.

Jaroslav Kabeš

Ediční poznámka

Podkladem pro toto vydání nám byla publikace „Filosofické listy Ladislava Klímy“ (vyd. Jan Pohořelý, Praha 1939). Text jsme ponechali beze změn, až na dvě výjimky, kde se nesporně jedná o chybu sazeče. Z knihy jsme vypustili bibliografii, kterou by ostatně bylo zapotřebí aktualizovat; to lze očekávat od kritického vydání Sebraných spisů Ladislava Klímy, připravovaného v nakladatelství TORST. První svazek, který by se měl objevit během roku 1994, bude mimo jiné obsahovat i dopisy otištěné v této knížce.